

DEBORAH.

Narodna igra v štirih dejanjih.

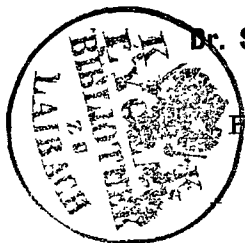

Spisal

Dr. S. H. Mosenthal.

Poslovenil

Fr. Cegnar.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1883.

O S O B E.

Lovre, župar.
Jožef, njegov sin.
Učitelj.
Župnik.
Ana, njegova netjaka.
Berič.
Zdravnik.
Krojač.
Tržinar.
Pek.
Krčmarica.
Stara Liza.
Jakob, fant.
Roska, kmetška deklica.
Abraham, slep starec.
Deborah.
Judinja.
Ruben.
Deček.
Deklica.

Kmetje, kmetice, z dežele odhajajoči judje, godci.
Dejanje: v necej vasi na Štirnskem.

Doba: 1780.

Mej drugim in tretjim dejanjem je 8 dni, mej tretjim in četrtim 5 let.

Prvo dejanje.

(Vas. Véliki petek opoludne. Zadaj na brdu cerkev; spredaj na desnej mej lipami lepa kmetska hiša, pod lipo okrogla miza, krog nje klopi. Kmetje in kmetice gredó iz cerkve, v katerej postno petje ponehuje, razhajajo se z brda po raznih potih. Župnik korači počasi pred njimi, žene in otroci mu roke ljubijo, moški se odkrivajo: „Bog vam plati“, čuje se od vseh strani. Ko dospe župnik spredaj na igralnico stopi Ana molitvenikom v roci k njemu ter mu roko poljubi.)

Prvi prizor.

Župnik, Ana.

Župnik. Dobro dete!

Ana. Če sem dobra, vam sem hvalo dolžna!

Župnik. Človek mika razum, srce le Bog izomika.

Ana. A vi ste mi srce užgali in oblažili z veličastno svojo besedo!

Župnik. Ne moja beseda, ljubo dete, veličastno je delo, katero sem oznanjeval.

Ana. Ljubezen in trpenje našega gospoda in rešenika. Ah, zakaj je moral toliko trpeti!

Župnik. Da moremo enoliko ljubiti! Judov Bog, grozni, ostri, postavil je ognjen oblak mej sebe in svoje ljudstvo ter ga učil spoštovanja. Kristijanov zveličar je živel in trpel s človeštvom ter ga učil ljubezni.

Ana. Da bi mogla tudi jaz trpeti za človeštvo!

Župnik. Če ljubiš človeštvo, trpiš tudi ž njim.

Ana. A denašnji dan bi rada s kako daritvijo praznovala, dan, ko je moj Bog trpel. Do krvavega bi si nogé ožulila, da morem mirniše gledati krvavi sled na njegovih nogah!

Župnik. Boljše, da vežeš družim rane. Daritve verskih naših junakov so često le nečimurnost posvečevale.

Ana. Ah! da morem le eno dobro delo storiti! — Ali — zdaj sem se domislila — (Vesela z rokama ploskne.) Ljubi Bog! hvala tebi! Ujic, veste, ona žêna —

Župnik. Judinja?

Ana. Beračica!

Župnik. Ona z detetom?

Ana. Dovolite, da jo poiščem in sem privedem z ubozim, zapuščenim otročičem; da dete odgojina, ženo preskrbim — —

Župnik. Pomisli, da nismo mi gospodje v vasi; smeš-li sprejemati tujce, za katere bi pozneje morebiti občina morala skrbeti?

Ana. Saj niso prvi.

Župnik. Judje!

Ana. Ljudje!

Župnik. Grešni, zgubljeni!

Ana. Je-li Kristus manj ljubil grešnike, nego pobožne? Pustite otročiče k meni, njih je nebeško kraljestvo.

Župnik. Kaj siliš v mene? Župan gre sem in njegov prijatelj, učitelj.

Ana. Jaz ju bom prosila.

Župnik. Ti veš, kako ta dva mislita.

Ana. Oče Lovre mi nerad kaj odreče.

Drugi prizor.

Lovre in učitelj gresta od cerkve po brdu, pogovarjata se in često postojita.

Lovre. Na kapljo veselja, kupo bridkosti!

Učitelj. Tako je na svetu!

Lovre. Ali nemam prav? Kaj mi pomaga, da mi žito tako lepo raste? Komu ga sêjem? Star sem in siv, a moj sin se je izpridel.

Učitelj. Vere nema, vere!

Lovre. Véliki petek se okrog potepati in božjo službo zanemarjati, ko vsak dober kristijan dvakrat toliko moli. Kolikorkrat so cerkvena vrata zaškripala, vselej sem se ozrl. Dobro sem videl, Jožefa ni bilo. Da bi človeka to ne žalilo!

Učitelj. Ko sem ga vabil k petju, često mi je odgovoril: Vsak tič svojo pesem poje, kakor mu je grlo zrastle, krókajte samí! Moj Bog, to je bil prvi korak k Antikristu!

Ana (se boječe bliža). Dober dan, oče Lovre!

Lovre. Lej, Anica! Bog ga daj! — Gospod župnik (Se odkrije.) Vso čast, to je bila pridiga! To je šlo v srce, a fant je ni slišal! Grom in strela, kolikor lepše ste govorili, toliko bolj me je grizlo.

Župnik. Kdo vé, kaj ga je danes zadrževalo! Fant je vrl, priden in tih.

Učitelj. Tiha voda brege dere.

Lovre. Ne čem, da bi tih bil, sto nepremišljenih napak mu odpustim, ali srce bi moral imeti za Boga in človeštvo! A tega nema! Le pogledjte to deklico. (Se na Ano ozre.) Ali ni brhka,

da se človeku srce v prsih smeje, in vrla in krotka i razumna, kakor beli dan? Zakaj mi je na dom ne privede? Dam mu hišo, dvor in polje, da mi le kos kruha izgovorí. A potuhlec —

Ana. Ne grajajte ga, oče Lovre, dokler ga niste vprašali. Gotovo zopet pri gospodarstvu česa pograša; on zakriva to, dokler ne preskrbi, kakor zadnji teden, ko je daleč za hrib šel iskat zelišča bolnej telici. Vi ste se togotili do polunoči; drugo jutro je tiho šel na svoje delo, in telica je bila zdrava.

Učitelj. Kako ga zagovarja!

Ana. Slušajte rajši mene, oče Lovre! Jaz bi rada nekaj prosila.

Lovre. Kaj bi rada, ljuba deklica?

Ana. Dovolite, da vse povem.

Lovre. Le govôri; saj je prazník, spodi mi iz glave hude muhe.

(On sede, učitelj k njemu, kmetje nastopijo in odvedó župnika na zadnjo stran igralnice.)

Ana.

Gotovo čuli ste, da je za gozdom
 Uboga žena trojčke porodila,
 Da trdom jih dojí. Zatorej vzela
 Sem platna, kar imela sem starine,
 In mleka vrč in kruha belega,
 Ter šla ubogo ženo sem krepčat.

Prijazno je sijalo z neba sólnce!
In ko sem prišla v gozda sence temne,
Prijetno jagode so zadišale.
Postavila na tla sem breme svoje,
In brala pazno jagode rudeče.
Sedaj začujem za seboj stopinje,
Na stran mi je stopila beračica,
Oklepalo se krog vratú jej dete;
Visoka bila je, v obleki čudnej,
Rujave, nage rame pokrivali
So črni, razpleteni jej lasjé,
Izpod obrvij gostih se globoko
Svetilo ko kresnica je okó.
Sedaj srpó upre oči na vrč,
Ki je napolnjen mlekom stal na tleh,
Očesom gleda prašajočim me,
Preplašna, preponosna, da me prosi,
Ko vidi, da ne branim, prime vrč,
Ter žejno dete mlekom napoji,
Kako je vleklo želno in globoko!
V veselji ženi ste kipeli prsi,
Kar nehote sem dala kruha jej
In platna, kar pri sebi sem imela.
Ne izpregovorí besede, krepko
Na svoja usta stisne mi roko.
„Je vaše dete?“ vprašam. — „Ni!“ odkima.
„Od kod ste?“ — Ona reče: „Judinja

Sem jaz!“ Zadrgetala mi je roka,
 Osrčiti se vendar nisem mogla,
 Da bila njej bi jo odtegnola.
 Prebridko žena se smehlja ter reče:
 „Da me poznali niste, to sem znala;
 „Iztirali na Ogorskem so nas,
 „Zapalili uboge naše koče;
 „Pobegnola z nosečo sem ženó,
 „Ki v gozdu porodila to je dete.
 „Iskali strehe smo pri divjej zveri —
 „— Ker so zaprli duri nam ljudje!“

Učitelj.

In kristijane mar vam bilo ni,
 Katerej platno, mleko, kruh ste namenili?

Ana.

Potreba prva je najsilniša,
 Sem ženo, dete mogla vprašati za vero?

Lovre (učitelju). Čakaj, da deklica vse pové!

Ana. Vse sem povedala. Vi pa, oče Lovre,
 vi mi morate prošnjo uslišati. Vi ste župan v
 vasi, dovolite, da to ubožico pod streho vzamem.

Učitelj. Judinjo! Ali se dekletu v glavi
 meša?

Ana. Da otroka odgojim!

Učitelj. Jezus, Marija! (Kričl.) Gospod župnik, čujte netjako!

Lovre. Čakaj, da deklica vse pove!

Učitelj. Ne, molčati mora! Večna sramota, da je toliko povedala! Judinjo in nje porod pod streho jemati, tukaj, v tej deželi, katera je v razumu, v prosveti za stoletje pred vsemi družinami in uže pred sto leti jude iztirala!

Župnik (se mej tem približa). Tako razsvitljeni so bili uže divjaci v srednjem veku.

Učitelj. To je lepo! Le nasprotujte mi! Gospod župnik, le trdite, da je to divjaštvo! Le dajajte srenji lep izgled! Le obrekujte zaukaze naše vlade! Visoka naša vlada je ukazala: v štirski deželi ne sme nobeden nobenega juda prenočiti. In zato je naša dežela srečna, ker nema teh oderuhov, sleparjev in lisjakov, kakor so v drugih deželah: na Ogerskem, Poljskem in Českem, na Donavi in Moravi!

Lovre. Nu, nu! učitelj! Za silo se tudi pri nas sem ter tja še kak oderuh in slepar najde.

Ana. Ne slušajte ga, ljubi oče Lovre.

Lovre. Dete moje! to je kočljiva stvar, moram še premisliti.

Ana. Kaj boste premišljevali! Bodite člveški in pravični!

Učitelj. Da, pravični! dekle, pravični bomo. Tu gre za načelo, ste umeli? za načelo; za spolanje zakona —

Ana (bolj zase). Človečnosti! —

Učitelj. Visoke vlade! (Brez prenehanja.) Nenam prav, boter? Kaj vi pravite, gospa Orlovka?

Tretji prizor.

Prejšnji, Kmetje in kmetice nastopijo, med njimi tržinar, pek, krojač, krčmarica se svojim dečkom, stara Liza ob palici prišepa.

Krčmarica. Kaj se prepirate, kaj pa je?

Učitelj. Judinjo se svojim otrokom hoče pod streho vzeti.

Vsi. Jezus, Marija!

Lovre (učitelju). Drži jezik za zobmi, ne delaj vola iz komarja! Kdo je tebe vprašal; dekle ima z mano opravek. (Ani.) Hodi, hodite z mano, gospod župnik. (Hoče oditi.)

Učitelj. Jaz moram skrbeti za nraavnost; jaz sem učitelj mladosti v vasi.

Ana. Kakovim rokam je često zaupana odgoja novega človeškega rodu!

Župnik. Prijatelji! Poslušajte i mojo besedo. Ona ni ničesa zahtevala, le prosila je, da smé za nekoliko dnij pod streho vzeti ubožico in njeno dete.

Krojač. Za nekoliko dnij! O to mi znamo! Kamor ti sedejo, deset hudičev jih več ne prežene.

Tržinar. In potem se mej nje potuhne strijc Abraham in ujec Mozes.

Krojač. In danes šiva in jutri peče in po nizkej ceni prodaja preležano blago.

Pek. In poštenim ljudem zaslužek izpred nosa krade.

Krčmarica. Judovski otrok v vasi! Za božjo voljo! Nobene mirne ure ne bi imeli! Ves božji dan bi morali paziti, da se otroci ž njim ne spečajo, da se jim kaj hudega ne pripeti.

Stara Liza (pokašljeje). Marija in sveti Jožef! Da sem morala take besede čuti! Da nam judinja vodnjak otruje, kakor se je bilo zgodilo okoli leta tisoč šeststo? Da nam otroke očara, da črne kozé dobodo in grde guše! da jim kri spusti! Gospod župnik, Bog mi grehe odpusti! očitam vam: Sramujte se, da imate tako vero! Moj Bog, o moj Bog! Kam smo prišli!

Gospod župnik na véliki petek zagovarja judovsko ljudstvo! (Roke vije nad glavo.)

Kmetje (prišedši). Kde je judinja?

Lovre. Kaj-li jaz vem?

Učitelj. Mej tem, ko vi tu stojite, plazi se morebiti uže po vasi. Ni nam treba čaralnic in morilk.

Krčmarica (išče svojega otroka). Francek! kde je moj Francek? Jezus, Marija! Francek! Morebiti ga ima uže judinja!

Vsi. Išcite judinje! Imeti jo hočemo! Kde je judinja? (Hrup.)

Župnik (stopi v sredo). Otroci! prijatelji! Slušajte mene!

Več glasov. Župnik je krivoverec!

Ana. Za božjo voljo! Soseđa! Mati Liza! Kum Peter! Slušajte vendar! Mora ženo zaradi mene dvojna nesreča zadeti? (Več jih odteče.)

Lovre. Stojte! Stojte, pravim!

Učitelj. Tega je dekleta uže preslepilo.

Lovre. Da vas bi vrag! Ne slušate več župana? Ka-li?

Glatovi za igralnico. Judinja! Judinja! Tukaj je!

Vsi. Kde je judinja?

Ana (se obesi župniku na roko). Ujic, branite ženo! Ne dopustite, da se jej kaj žalega zgodi.

Vsi. Judinja! Judinja!

Četrti prizor.

Prejšnji. Kmetje pritirajo Deborah, ki se jim iz rok izvije in smelo stopi na sprednjo stran.

Deborah. Jaz sem! Kaj hočete? —

(Premolk.)

Učitelj. Kaj tukaj delaš, vlačuga?

Deborah (se dolgo okrog sebe ozira). Jaz iščem — — (z glavo odkima poluglasno). Nobeden, nobeden — —

Ana (steče k njej in jo za roko prime). Kruha prosi!

Deborah. Ni res! Beračit nisem prišla. (Teškobno nekoga išče.) Ni ga — — (Hoče oditi.)

Tržinar. Stoj, ne hodi!

Krčmarica (skrije svoje dete záse). Najprej povedi, česa tukaj iščeš.

Stara Liza. Krepko jo držite! Jaz vam povem, česa išče. Tam za bezgovino je bila skrita! Ni res? Táji, če moreš! — Česa tukaj išče? Stopite sem, ljudje! Poslušajte me. (Skrivnostno.) Jutri bodo praznovali prokleta svojo véliko noč, na vaše otroke je prežala.

Deborah (se od groze strese).

Stara Liza. Kakó očí strani obrača! Reci, da ni res, judinja! Opraviči se, ako moreš!

Deborah (odkima z glavo).

Ana. Kaka misel!

Lovre. Ali bledete, mati Liza!

Vsi. V vodo ž njo, v vodo ž njo!

Lovre. Stojte!

Župnik. Slušajte mene!

Ana (se joče). Prijatelji! Moj Bog!

Stara Liza. Množica. V vodo jo vrzite! S kamenjem zasujte!

Deborah (s težavo se iztrga, steče na sprednjo stran, postoji tu ter na prsih roke sklene). Le me! Le me! (Hrup raste. Zaman se prizadeva Ana, da bi do nje prerila, množiča jo odrine.)

Župnik (prerije skozi množico). Možje! Žene! Oslepelo ljudstvo! S čim vas je žena razžalila? Hočete v svojih vražah ponavljati ostudnosti, proklete uže v minolih stoletjih.

Množica. Pobijte judinjo!

Učitelj. Ljudstva glas je božji glas!

Župnik (navdušeno). Božji glas govori iz božjega posvečenega duhovnika. Umakni se, oslepelo ljudstvo! Duhovniško svojo roko polagam na-njo. Izraelska hči! ne tresi se! Kristov duhovnik polaga posvečeno svojo roko na tvojo glavo, pojdi k meni. — (On jej hoče svojo roko na glavo

položiti. Deborah zamolklim glasom zakriči in zbeži na drugo stran.)

Ljudstvo (se drenja za njo). Glejte! Trepeče!

Stara Liza. Ne trpi njegovega dotika! Kamenajte brezbožnico!

Župnik. In če je brezbožnica, vstanite! Kdor je brez greha, vrzi prvi kamen vanjo! (Vse utihne. Množica se razkropi. Župnik reče Deborah.) Hodi v miru! (Deborah se počasi odpravlja, ljudstvo mrmra.)

Lovre (župniku). Čez mejo moramo odpraviti judinjo; tukaj je nje življenje v nevarnosti.

Stara Liza. To je prav, župnik!

Učitelj. Vladiki ga bomo tožili.

Krojač. Saj je ni oblak odnesel.

Drugi. Dobomo jo, dobomo.

(Mej poslednjimi, skoraj h kratnimi vskliki, obrne se Deborah poprek igralnice, naproti jej pride Jožef.)

Peti prizor.

Prejšnji. Jožef.

Deborah (tiho s tresočim glasom). Jožef!

Jožef (tudi tako). Ti tukaj!

Deborah. Tebe sem iskala.

Jožef. In jaz tebe; strani, strani od tod!

Deborah (odlaša). Kde se bova videla?

Jožef. V gozdu pri razpelu.

Deborah. Bog te varuj!

Jožef. Strani! Strani!

(*Deborah* otide; ljudstvo se razkropi.)

Šesti prizor.

Lovre. Jožef. Župnik. Ana.

Jožef (pristopivši). Božja pomoč, oče!

Lovre (na hišnem pragu). Išči božje pomoči tu notri, kder je pričujoča! (Pokaže na cerkev.)

Jožef. Bog je povsod pričujoč!

Lovre (razkačen). Potepuh! (Mirno.) A o tem drugikrat. Na večer, gospod župnik, prosim, pridite za eno uro k meni. Pila bova kozarec dobre kaplje, i ti, Ana, pridi, a potem spregovorim ozbiljno besedo s tabo.

Jožef. Na večer moram nekam iti.

Lovre. Nekam! Zopet nekam! Kam?

Jožef. Ne izprašujte me, kakor učenca, oče, jaz moram iti.

Lovre (hud). Kam, prašam?

Jožef. Ako bi vam mogel povedati, ne bi strpel bil, da ste dvakrat vprašali.

Župnik (krotko). M o r a š iti, Jožef?

Jožef. Prečestiti gospod, saj sem povedal.

Lovre. Prav, uže prav, stori kar hočeš. Le hodi po slabih potih, ker dobra pot ni, katero prikrivaš svojemu očetu, katera te od cerkve odvraca. Le hodi po njej. Hodi izpred oči svojemu očetu; pot k njemu ti bo zaprta, ko je bodeš iskal. (Hoče v hišo iti, a zopet se obrne.) Jožef! Jožef! poboljšaj se! Glej, časi so hudi. Kar iz tujih dežel slišimo, nič ni dobrega, in svet se naglim korakom bliža sodnjemu dnevu. Jožef! ako sin in oče nista složna, kdo pod milim nebom bode složen? Ti si družih mislij, nego mi kmetje. Ti si v Gradci se učil kmetijstva, in tam so ti, vrag vé, kakošne muhe v glavo zapodili. Ali časi so, ko vse misli malo koristé, čas jih brez usmiljenja prereže, kakor lemež mravljišče, in le srce še človeka na človeka veže. Veš li, doklej ti ostane to edino, do česa imaš pravico? (Prav krotko.) Jožef, moje želje so, da po noči doma ostaneš. (Otide počasi s župnikom.)

Sedmi prizor.

Jožef. Ana.

Jožef (žalostno roke vije).*Ana.* Ostani drevi domá, Jožef! Stori to meni na ljubo.*Jožef.* Ne morem!*Ana.* Kam vendar zopet pojdeš?*Jožef.* I ti vprašujes?*Ana.* Ker si mi sicer vse povedal. Jožef, nemaš več zaupanja do mene?*Jožef.* Jaz ne bi tebi upal? Ali ne vem, kako dobro misliš?*Ana.* Vedno in vselej sva drug družemu razodevala vse, kar je nama bilo na srci. Ti veš vse moje skrivnosti. Zmerom so te dražili, da fante same puščaš, in raji z mano po logu in polji hodiš, ter se z mano pogovarjaš in prepevaš. Ne veš tega več?*Jožef* (vzdahne).*Ana.* Pogledi, tu je še sreberni prsten, kateri si mi prinesel iz Ljubljane, ko si bil prvi-krat z svojim očetom na semnji. Pogledi, kako se je v prst vjedel, noben človek ga več ne sname. To je uže pet let.

Jožef. Srečni časi!

Ana. Sem jaz kriva, da so zdaj manj srečni? Te imam manj rada, nego takrat, ko si domu hodil in naproti tekal prej meni, nego očetu in materi, ki je tedaj še živel. Če ti to ali ono ni prav, zakaj ne poveš? Zakaj se nam tako umičeš?

Jožef (jo prime za roko). *Ana!*

Ana. Povedi mi odkritosrčno, živa duša, kakor bi v grob zakopal, nič ne zve, povedi mi, potem se ti srce zljajša.

Jožef. Kaj hočem povedati?

Ana. Zakaj si tako se promenil. Vedno te nekaj podi od doma; zdi se, da se je hud duh nate obesil, nestanoviten se mi zdiš, kakor judinja.

Jožef (naglo). Kaj je tukaj delala?

Ana. Jaz ne vem. Da si ti bil tukaj; smrtjo so jej grozili.

Jožef. Kedo?

Ana. Vsi!

Jožef. Z Bogom!

Ana. Tedaj vendar pojdeš?

Jožef (se od nje odtrga). Moram! (Otide.)

Ana (solze zadržuje). Bog in sveta devica naj te varujeta! (Otide v hišo.)

Osmi prizor.

P r o m e m b a.

(Gozd. Veliko razpelo v strani. Luna sveti, vendar ni je videti. Po kratkem odmoru nastopi Deborah.)

Deborah (sama).

Prijetna, tiha noč! V vinógrada
 Podrtej koči dete spi in mati,
 Na pragu sključen Abraham čepí,
 Očesom slepim straži rodovino.
 Le spite, saj vam treba mene ni;
 Nebeški angelj spečemu je varuh.
 Na desno stran mu leže Rafael,
 Na levo Gabrijel, za hrbtom straži
 Ga Urijel, in nad njegovo glavo
 Razpenja Bog mogočna svoja krila.
 A jaz — budím, jaz dolge ure štejem
 In hrepenim: O pridi, moj Mesija!

O Jožef, ti predragi mož! Ko spomnim
 Se tebe, vselej blagoslovem te,
 Vse moje misli, Jožef, so pri tebi!

O pridi, pridi! Vzemi vso ljubezen,
 Sladkost, veselje moje vzemi vse! — —
 Noč tiha je, pero šepetom moli,
 I jaz molila zate — — Uj! pod križem!
 (Prestrašena odskoči.)

Podoba groz! Zakaj me strah protresa,
 Ko nate se ozrem! Zakaj me strani
 Podi mrtvaško blede tvoj obraz?
 Ko dete v tujej hiši se boji,
 Ter išče lica znanega — bojim
 Se jaz, a znanega tu lica ni.
 (Luna vshaja.)

Deborah (obsijana).

Pozdravljena, Levana! Znana si mi
 Od mladih let, očetu starcu sem
 Nosila luč, ko te je blagoslavljal,
 Roke je k tebi vzdignal in govornil:
 „Zabadava po tebi segam jaz,
 „Zabadava naj bo sovragov varka,
 „Tvoj vshod, tvoj záhod bodi blagosloven,
 „In kakor vstala ti si iz temote,
 „Enáko vstane izraelski rod!“

(Roke vzdigne.)

Takó zdaj k tebi molim! Ne za svoj rod,

Ne za pogrezneni Jeruzalem,
 Ne, zanj le, ki ga moja duša ljubi!
 (Stoji ter zamakneno gleda proti nebu.)

Deveti prizor.

Deborah Jožef.

Jožef.

Deborah!

Deborah.

Si ti, Jožef? (Steče mu naproti.)

Jožef (jo objame).

Ubogo srce!

Deborah (od veselja joče).

Ubogo ni, ti luč si mojej duši,
 Živenje drago, sladka moja smrt!
 Pogled tvoj, stisk z roko, poljub sladak!
 (Poljubi ga.)

Kde je kraljica, s katero bi menjala?

Jožef.

Predraga žena!

Deborah.

Dragi, sladki mož!

Me ljubiš?

Jožef.

Prašaš me?

Deborah.

Ne, verujem.

Komú bi verovala, če ne tebi.

Moj Bog — pozabljen — da, pozabljen je
Globoki tisočletni črt!

Jožef.

Kaj? črt?

Deborah.

Je li ostalo nam kaj družega?

Ko smo na rekah Babilonije

Obešali na beke svoje harpe,

Ko mučitelji nas zasramujé

Kričali so: Zapojte pesem nam!

Tedaj smo segli v neubrane strune,

Zagnali glas: Gorjé ti, Babilon!

Kdor ti z enacim plati, blagor mu!

Od veka v vek v tolažbo svojo poje

To pesen Izraela sin prognani,

In če vi naše hiše palite,
 V puščavo páhate otroke naše,
 Vse nam uropate — osvete pesmi
 Ne vzamete od bek nam babilonskih.

(Nežno.)

Ti, ti si vzel poslednji mi zaklad,
 Boga osvete strašne si mi vzel.
 Prašala sem po veri, spreobrnol
 Si mene ti, rekoč: „Bog je ljubezen!“

Jožef.

Ne, žena, ti si mene podučila,
 Ljubezni moč sem našel v tvojih rokah.
 Od tiste noči, ko sem videl s prva
 Te v gozdu, od bridkosti tvoje ganen,
 Podal ti roko in pokazal kočo,
 Ki prenočišče tvojim je sedaj.
 Od tiste dobe mene tajna vez,
 Uboga, krasna žena, s taboj veže,
 Mirú mi in pokoja mi ne daje,
 Ko iščem spanja, tvojo zrem podobo.
 Očesom mokrim v mene se oziraš,
 Zapletaš roko v črne svoje láse,
 In stiskaš jo na vroče srce svoje.
 Ko župnika oko me izprašuje,
 Ko trka oče, prijateljica
 Na srce mi: Kde stara je ljubezen?

Pred mano spet stojiš, in tvoj poljub
 Na ustnici pečati mi skrivnost.
 Zato jezim se, da si vse mi vzela,
 Kar drago mojej bilo je mladosti,
 A vendar čutim, da si več mi dala,
 To moja jeza je, in strah in bol,
 In jeza, strah i bol — ljubezen moja.

Deborah.

Pogumen bodi, dragi mož, in čuti
 Z menoj, kak sladka je ta sveta tajnost
 Na Sionu je bilo najsvetejše
 Zagrneno človeškemu očesu,
 Leži v globini demant, biser; čist je,
 Ker ne oskrunja ga oko nobeno.
 Ti svojim se odrekel si, jaz svojim,
 Ti mene našel si, jaz našla tebe:
 Iz Micraima starega drži
 Skoz pušče pot v obečano deželo,
 V deželo to se napotíva. V žarku
 Ljubezni najine prebiva Bog:
 Plamenom grm gori, a ne zgoreva.

Jožef.

Da, prav si rekla! S tabo pojdem! Strani
 Iz teh dežel egiptovske temote!
 Sramujem sebe, svojega se časa,

Ko vse v najožjem krogu se vrtí,
 Ko črt izvira — iz zavisti nizke,
 Ko je ljubezen — le navada vsednja.
 Ti me otela si iz tega kroga,
 V kateri me priklenola je vraža.
 Oko mi tvoje pot je pokazalo
 Iz žizni zaničljive vsednjesti.
 Zdaj svet je moj, zdaj je človeštvo moje!
 (Hitro.) Šest dni hoda, in bodeva na morji.
 Velika, svobodna je zemlja onkraj,
 Ljubezen tam po veri ne vprašuje;
 Orala bova kos svobodne zemlje,
 Postaviva na svojem si ognjišči
 Svetišče nove vere — ljudoljubja.
 Deborah, ti se jokas?

Deborah.

Ne, Boga sem
 Prosila, naj nikar ne dopusti,
 Da svojo nadživela bi ljubezen.

Jožef.

Zdaj vse mi jasno je, zdaj mi je dobro,
 Še danes vse očetu razodenem.

Deborah.

Ti hočeš —

Jožef.

Kar je sin očetu dolžen.
Sicer ne upam nič; ti si spoznala,
Da jih je oslepila božja roka;
So danes v vasi z smrtjo ti pretili?

Deborah.

Čutila nisem; duh moj je bil pri tebi!

Jožef.

Človeškim pravom hočem varuh biti,
Če neče moj me oče slušati,
Pa svojej domovini dam slovó,
Odnesem čez morjé ljubezen svojo!
(Jo objame.)

Deborah, lahko noč! Al pojdeš z mano?

Deborah.

Se méni luč, če spremlja senca jo?
Al — večni Bog! Kaj on i prebijó!

Jožef.

Kdo?

Deborah.

Obrodníca, dete, slepi starec;
Jaz jim oko in roka sem in noga.
Al smem jih zapustiti? —

Jožef (bridko).

Verske brate? —
Izvoliš lahko, mnogo rajše mene
Pustiš.

Deborah (po bridkem bojevanji).

Predragi! Kaj sem jaz brez tebe!
Grešiti zate, greh ne more biti.

Jožef.

Tedaj otideš z mano?

Deborah.

Tvoja volja
Je moja volja!

Jožef (zelo vesel).

Draga moja žena!
Jutrajšno noč te bodem čakal; veš:
Za vrtnim plotom pri stoletnej lipi,
Tam na razpotji — tam rodi se nama
Živenje novo! Ali prideš? —

Deborah.

Pridem!

Jožef.

Da večno moja bodeš! — Lehko noč!

Deborah

(sklene roke nad njegovo glavo).
Bog naj te blagoslove! Lehko noč!

Jožef

(otide, pa se spet vrne ter jo objame. Zavesa se naglo spusti).

(Konec prvega dejanja.)

Drugo dejanje.

(Soba v Lovretovej hiši. Zadaj veliko okno, skoz katero se vidi na vas. Vrata na obeh straneh. Spredaj stol.)

Prvi prizor.

Krčmarica. Krojač. Tržinar. Pek. Skozi desna vrata pristopi Ana, za njo vaški zdravnik.

Krojač. Kako je, Ana?

Ana. Hvala vam, ljubi prijatelji, očetu je boljše, po puščanji mu je odleglo. Ako Bog po-

more, nič več se ni bati. (Zdravniku, ki je prišel skoz desna vrata.) Ni res, gospod zdravnik?

Zdravnik. Kdo ve, ljuba deklica! Natora je trmoglavo dete. Danes jo krcnemo po prstih, in menimo, da smo jo poboljšali, jutri pa spet enako napačnost napravi. A zato smo mi doktorji.

Tržinar. Kakova bolezen pa ga je tako naglo napala?

Zdravnik. Apoplexia sanguinosa.

Krojač. Kaplja?

Zdravnik. Krojač, jaši kozla! Kaj, kaplja! Apoplexia sanguinosa, pravim; zato smo mi doktorji!

Krčmarica. In včeraj je bil še tako vesel.

Zdravnik. Se li temu čudite? Kdor je danes umrl, bil je včeraj tudi še živ; vsak ne more vedno zdrav biti; zato smo mi doktorji!

Krčmarica. Zakaj pa je zbolel?

Ana. Ker je dobil žalostno poročilo.

Zdravnik. E kaj pa, zakaj? Dober doktor ne praša: zakaj; če gorí, gasim, a ne prašam na dolgo in široko, kdo je zažgal. Človek tudi brez vzroka lahko zboli; zato smo mi doktorji.

Ana. Povejte vendar, ljubi gospod zdravnik, in Jožef?

Zdravnik. Imate še kapljice, deklica, katere sem one dni vam za konja zapisal? Teh mu

nekoliko dajte, one ozdrave vsako bolezen. Zdaj pa z Bogom otroci; jaz moram brzo še Kovačevemu Martinu kupice staviti, Kolarjevemu žrebetu puščati in gospoda župnika brit. Zato smo mi doktorji.

Drugi prizor.

Prejšnji brez zdravnika.

Tržinar (Ani). Kako smo se prestrašili, Anica! Po vsej vasi je kar naglo počil glas: očeta župana je kaplja zadela, in kaj še pristavljajo, pravijo, da je Jožef kriv.

Ana (se prestraši). Kako morete to misliti.

Krčmarica. Pravijo, da se je z očetom pretepala.

Ana. Kako morete to verovati! On leži pri bolnem očetu, joka in ves svet mu ni mari. Njegovo oko je mokro, njegovo obličje blede; ah, jaz se močno bojim, da še on zbolí. Oče kliče, z Bogom, ljubi prijatelji! (Zakliče.) Takoj, takoj, oče! (Otide na desno.)

Tretji prizor.

Prejšnji brez Ane.

(Mej tem prizorom se prav tiho govori.)

Krojač. Čujte, kum, to ni prišlo samo ob sebi.

Krčmarica. Prazna kost se ne obira.

Tržinar. Sinoči ob sedmih sem še pipo pri njem prižgal, vesel in zdrav je bil.

Krčmarica. A po noči dir in krik! Ana je pritekla po kisa, vpraševala sem, a besede ni bilo iz nje!

Pek. Jaz sem peč kuril, ko je Jožef mimo tekkel, trkal na župnikova vrata, klical Ano in duhovnega gospoda; pomolil sem glavo skoz okno: Kaj je? Nobenega odgovora. O ti moj Bož, mislil sem in z glavo odkimal.

Krčmarica. I na jutro, ko je prišel k nam berič na kupico žganja, rekel je: Veste uže, krčmarica, starega Lovreta je kaplja zadela. Zakaj? Kako? Šegavo je mežikal i tako le roko obračal. —

Krojač. Kaj je? Žalostno poročilo! Nobenega pismonoše, nobenega tujega človeka ni bilo tukaj. Kde koli je učitelj? on vse ve.

Tržinar. Prav zdaj sem gre. (Ob oknu.)
Gospod učitelj, hitite, hitite!

Četrty prizor.

Prejšnji. Učitelj.

Učitelj. Ves upehan sem.

Krojač. Od kod pa ste prišli?

Učitelj. Imenitna ovadba! Vse sem našel!
Jaz bi državi bil akvizicija, to se pravi: zaklad.
Vse sem pozvedel, vsa drhal je skupaj. O brezbožni paglavec!

Krčmarica. Jožef?

Krojač. Tedaj vendar le Jožef?

Učitelj. Potuhlec!

Krojač. Povejte, povejte, jaz ne morem več
čakati, hentaj, moje železo bo mrzlo!

Tržinar. Mi zamujamo svoje opravke.

Učitelj. Ali prav nič ne veste?

Vsi. Ni besede ne!

Učitelj (jih vede na levo v sprednji kot). Na sinoč je povabil Lovre župnika, Ano in Jožefa v posvete. A videl sem Jožefa, tekel je

v vinograde, in potem zavil mimo kočje naravnost proti gozdu. Nu, mislil sem, tega ne bo na večer domú. Šel sem toraj k županu in mu to povedal. On je z glavo majal. Začeli so se posvetovati; stari je vsak čas na uro pogledal. Vsi so ga teško čakali. On gotovo pride, rekla je Ana. Župan je hodil sem ter tja po sobi, zdelo se ni je tako, kakor bi v stranskej sobi kdo umiral. Ura bje deset, Ana sloni ob oknu i kar naglo zakliče: Zdaj gre! Župan se postavi, kakor bi požigalca gnali. Zdaj vstopi Jožef, ves upehan, z razgaljeno košuljo, kakor da ga je preveč pod kapo dobil. Pridiga se začne. A kaj mislite, kedo je bil pridigar? Paglavец! Uči očeta, graja župnika, da je kriv duhovnik, — in kakor bi ga hudi duh bil obsedel — pridiga novo vero!

Vsi. Jezu, Marija!

Učitelj. Župan grizne pipi v cev in bje z nogami v tla, „Nu — pravi — in konec pesmi?“ I zdaj je prišlo na dan; on je zaljubljen, hoče peté odnesti, on ljubi vlačugo — judinjo!

Krojač. O moj Bog, o moj Bog!

Učitelj. Ali nisem vedno pravil! Ljubi moj Bog, to je od študiranja v Gradci! Zdaj stoprv se je vihar pričel; župan vstane s klopí, ves bled od jeze in tegote. Anica bje rokama po obrazu, župnik jih nad glavo vije. Ali nepridnež hoče

strani, od doma. To je prisegel judinji, ona je njegova žena, on pojde ž njo v Ameriko, beračil bo, ako mu oče nič ne da. Zdaj ga stari zgrabi. Dosti! upije, nobene besede več, razuzdani paglavec! Ti nečeš nič od mene? Vzemi tedaj moje —

Krčmarica (mu seže v besedo). Prokletstvo!

Učitelj. Padel je, predno je to besedo izrekel. Kaplja ga je zadela!

Krojač. O sveta nebesa!

Učitelj. Zdaj lahko upije, zanikarnik, zdaj se lahko joče in po tleh valja in kliče: „oče“, zdaj mu lahko roke ljubi ter ga odpuščanja prosi; prepozno je! Nisem zavidal mu pogleda v svarilen vzgled; a jaz sem takoj sinoči šel po istej poti in našel vso svojat. Star oderuh jud, judinja z otrokom, bivajo v nogradu, in ž njimi neka čaralnica. Tam so mu naredili. Le čakajte, vam je ura odbila!

Pek. O, zdaj so na svetu hudi časi!

Tržinar. Nu, hvala Bogu, zdravnik je starega župana vendar ozdravil.

Krčmarica. Kaj pa je z Jožefom?

Krojač. Njemu uže mine ljubezen do judinje!

Učitelj (poslušá pri vratih). Tam sedí, bled, kakor mrič. Verujem mu! Vest, vest! Vstaja — Sem gre!

Krčmarica. Strani hodimo, kum, on utegne še komu narediti —

Kmetje (odhajajoč na levo). Z Bogom, gospod učitelj! O moj Bog, o moj Bog!

Peti prizor.

Učitelj sam.

(Potajno.)

Dvajset let mi nobeden ni prišel pred oči; otresem se jih, otresem, da ne bodo, kakor huda vest, za mano se gonili. Nocoj se mi je sanjalo, da me je eden vedno starim imenom klical, bežal sem in ga nisem hotel poslušati. A posili sem glavo obrnol, taka moč me je prevzela, star, znan, judovski obraz mi je tako zvijaško kimal, mežikal i govoril: Uže vem, uže vem, a molčal bom, molčal! Pa kar naglo so bili vsi ljudje iz vasí okoli mene, vsi so videli, vsi so slišali, vsi me imenom klicali. (Globoko vzdahne.) Otremem, otremem te stare opominjevalce! (Otide na levo.)

Šesti prizor.

Jožef ves bled, Ana od desne strani.

Ana. Ne bodi tako žalosten, Jožef! Saj mu je odleglo, ne delaj si očitkov! Kako si bled, kako imaš objokane oči! Ne bodi žalosten, Jožef! Slušaj, meni na ljubo.

Jožef (zamolklim glasom). Jaz sem proklet!

Ana. Nisi ne! Glej, zla beseda ne sme iz očetinih ust, zato jih je Bog zaprl, predno je bila izrečena. Previdnost božja je pomirljivo stopila mej očeta in sina, in oba zopet v ljubezni združila. Nisi videl, kako dolgo, kako milo te je oče gledal, kako je po tvojej roci segel in jo trepeče stiskal?

Jožef. Nisem mogel pogleda vstrpeti, bilo mi je, kakor bi se moral v zemljo vdreti. Dokler ste me tožili, dotle sem menil, da imam prav; a zdaj, ko ste mi odpustili, zdaj čutim, da sem kriv.

Ana. O, da ne bi nam bil srca tako zakrival, nikdar ne bi te nesreče bilo.

Jožef. Kaj pa sem hotel vam odkriti? Sam ne vem, kako se je zgodilo, kako se je moje usmiljenje v ljubezen, v obup promenilo. O Ana!

da si jo ti videla, kako je velike, mokre svoje oči v moje vsadila, da se mi je srce topilo od milobe in blaženstva!

Ana. Ker imaš tako blago, tako plemenito srce; kedaj si jo zopet videl?

Jožef. Kolikokrat, tega ti ne vem povedati; vsak dan me je ven v gozd gnalo. Iz početka sem hodil boječe, kakor človek, ki greh dela; ko so tu doli zvonovi k večernicam vabili, zdelo se mi je, da me nazaj kličejo! A sam sebe sem slabosti tožil ter dalje tekel. Ona mi je naproti hodila, tako vroče, tako presrčno, ah, Ana! sedaj še le sem umel, kaj je Bog in neskončnost. Kakor na perutih me je nosila nad vsednje življenje; vrtila sva se v meglenej višavi nad pogrezlo zemljo vrtoglavno, kakor v sanjah, a vendar v nebeškej radosti! In ako sem spominjal se trpenja njenega naroda, ljudij zavrženih od ljudij — moreš li prisego prokleti, da jej bočem biti rešnji angelj? Vračal sem se sovraštvom in zaničevanjem v srci zoper človeštvo, ki ima nečutljivo ledeno dušo; a ti si mi tekala naproti krotko in ljubeznjivo in dušila moj srd. Moje srce se je motalo, kakor list v vrtinci, proklinjal sem svojo jezo in svojo ljubezen, a vedel nisem, kam bi ubegnol.

Ana. Tja, kder si bil najsrečniši. Kde pa si bil, Jožef?

Jožef. Srečen, Ana? Letal sem, kakor vešča v luč, ona mora, drugače ne more. Strast me je grabila tako bolešno, tako divje, kakor da mi je s kako molitvico, kakim čarodelnim znamenjem naredila. In vendar, Ana, ko sem zadnjič šel iz gozda domú, mimo mlina, veš, za zelenim, nama tako priljubljenim brdom, kolo je ropotalo, luna je iznad oblakov tiho gledala, in pred mlinom sedel je stari mlinar, v naročji imel svojega vnučka, ki je po njegovej pipi sezal; mladi mlinar in mlada mlinarica sta veselo objeta na pragu stala in se radostno ozirala na starega očeta in na igrajoče dete: ah, bilo mi je tako težko pri srci, iz očesa so se mi ulile solze. Ana, iz potoka je vstajala tvoja podoba, ljubeznjivo, pobožno, jasno tvoje obličje!

Ana. O Jožef!

Jožef. In vselej, ko si bila blizu mene, zbežale so tudi plašne podobe; lažje mi je srce bilo; zdelo se mi je, da mi je greh odpuščen. A ti si šla od mene — in temne perute so zopet zašumele, in črni oblaci so zopet nebo pokrili, in klicalo me je imenom, tako globoko, tako bridkostno in gledal sem solzno oko in neskončno trpeče prekrasno obličje, katero me je vabilo k sebi in

stiskalo se k meni. — Deborah, ubogo srce! jaz te ljubim! (Zakrije obraz.)

Ana (občutljivo). Ti jo moraš ljubiti, moraš v njej ljubiti nedolžno trpeče človeštvo. Veruj mi, ti ne umeješ nagiba plemenitega svojega srca. Midva, združena, bova lajšala njeno osodo; midva hočeva njo in njene oteti in varovati, in ako tega ne bova mogla v domovini, naj jo na tuje spremlja naju pomoč. Čuj, Jožef, jaz sem uže davno sklenola, uže davno, predno sem zvedela za skrivnost; imam še zlato materino verižico, in veliko, srebrom okovano sveto pismo; to je dragoceno. Ti ga prodaš. Veruj mi, ne bode zahtevala več, nego pomoči sebi in svojim. Hvaležna vzame dar ter otide.

Jožef. Tako meniš ti? Ana!

Ana. In ž njo zgine i naša nesreča.

Jožef. O, ne žali srca, katerega ne umeješ! In če tudi otide, kdo iztrga nje podobo iz moje duše? Tu, tu ostane, dokler bo srce živo! Jaz je ne morem obsoditi, jaz je ne morem pozabiti; jaz jo ljubim!

Ana. Moj Bog, tvoj oče!

Jožef (se osrči). Moj oče!

Ana (ga za roko prime). Idi mu naproti.

Jožef. Ne morem, sram in strah me je! (On ostane, Ana mu naproti teče.)

Sedmi prizor.

Prejšnja, Lovre, oprt na župnika.

Lovre. Odpri okno, Ana, naj v hišo pihlja prijetna pomladanska sapa, zdi se mi, da sem jo uže več let pogrešal. (Ana odpre okno, Lovre se odkrije.)

Lovre (prav nežno). Hvala Bogu, da sem zopet učakal veliko noč! Jožef, moj sin!

Jožef (mu naproti steče).

Lovre (ganen). Blagoslavljam te! (Nasloní se na njegovo glavo.) Vidiš, moj sin, beseda ni zastala na jeziku. Hotel sem hudo grešiti, odpustite mi, ljubi župnik, odpusti mi, Jožef!

Jožef. O moj oče!

Župnik. Sédite v naslanjač!

Lovre (sede). Čudno okrevam. Črna kri in žolec sta se utekla; svet je jasen, ves v nedelj-skej opravi. Stopi k meni, Jožef; govôri zdaj; jaz te bom poslušal!

Jožef. Dovolite, da molčim.

Župnik. Molčanje ti ni prineslo blagoslova.

Jožef. I govorjenje ga ne prinese. Meni blagoslova ne prinese nobena stvar; kamor se ozrem,

povsod prokletsvo in gorjé. Naj rajši počí srce meni, nego vam, oče, če pravim: to je tako, tega jaz ne morem promeniti.

Lovre. Še zdaj ljubiš judinjo?

Jožef (se obotavlja). Še zdaj!

(Premolk.)

Lovre (prav mirno). Ti vidiš, jaz nisem strasten. Nečem te pregovarjati, moj sin; ti si dorastel, za svoje misli in dela le Bogu odgovoren. Ali premisli le eno. Tak udarec, kakor včerajšnji, če se tudi prebije, vendar le je list, poslan iz nebes, na katerem je pisano: Pripravi se na pot! In takrat ljudje stoprv čutijo, da so drug družemu potrebni, in da se ljubijo. To si tudi ti čutil, ni res? —

Jožef (ga prime za roko).

Lovre (počasi vstaja). Misli si tedaj žensko še tako lepo in ljubeznjivo; ali se boš mogel zaradi nje nam vsem odpovedati? —

Jožef. Moj Bog!

Lovre. Kajti to moraš! Naše postave takega zakona ne dopuščajo; ti bi jo moral pregovoriti, naj promeni svojo vero; in če le iz ljubezni do tebe sprejme tvojo vero, kaj ti ostane, ko se ljubezen ohladi? Prikovan boš na ženo, ki bo zasramovala sveti oltar, pred katerim boš ti molil, ki tvojim otrokom ne bode sklepala rok

h gospodnjej molitvi; ki se bo zasramovalno ti smijala, ko boš na smrtno uro po Bogu hrepenel, ki ne bo s tabo na grob tvojega očeta poklekala, ker jo bo križ plašil. Meniš, da bo mogla pozabiti svojega detinstva vero? Si tako moder, da boš našo vero marnjo imenoval; veš li, da ne boš nikdar po tej marnji hrepenel? — Ko bodo drugi otroci krog bôžiča stali in se veselili, ali s palmovimi vejicami za zveličarjem, od smrti vstalim, prepevali, in tvoji prašali: Mama, zakaj pa mi ne gremo?

Jožef. Nič, oče, ne morete povedati, kar si nisem sam uže sto- in stokrat rekel. Ali prisega, katero sem njej prisegel! O, vredni gospod župnik, ali je pokora za smrtni ta greh?

Župnik. Moj sin, prva dolžnost je do Gospoda! Kar si zoper vero prisegel, to je kriva prisega; krivo prisego prelomiti, ni greh. Ti veš, jaz poštujem človeka, bodi jud, bodi kristijan, ali ti hočeš svojim otrokom uropati krščanstvo; človečnost je v krščanstvu, ne krščanstvo v človečnosti; in té nove vere, katere izmišlja naš razum, se morda ne omajó, ko smrtni boj potepta naš razum, kakor črviča v prahu, bodo li človeku v tolažbo na zadnjo uro? Človečnost brez krščanstva, ptica brez perut, ki ne more pod nebó! Glej, moj sin, surovega demanta svet ne zaničuje, a obrušenega

na prsi vtika. Tvojega življenja tovaršica mora biti očiščena in posvečena krščanstvom. O gledi, kako krščanska gospodinja vlada in se vede! Kako nebesa na zemljo vabi, ker v nebesa veruje! Ne, Jožef, lehkomišelnost je bilo tvoje počenjanje. Zapeljala te je posvetnost, ničemurnost, tvoje oči so oslepele, spregledi, odpri oči! —

Jožef. Da bi mogli v moje srce pogledati, ljubi gospod župnik, vi bi z mano usmiljenje imeli! Ah, jaz sem na vas tako navezan, da mi ta vez srce raztrže. Ne zahtevajte nobenega sklepa od mene; ne bom vas več žalil. Povejte, kaj mi je storiti, prizadeval se bodem, da storim, kar mi bo mogoče, in Bog mi bo milostiv! —

Lovre. Teško ti bo, verujem, ljubi sin; judinji bo lažje. Ali res veruješ, da te ljubi?

Jožef. Kakor v Boga!

Lovre. Ubožec, lahko te je ujela; za novce te enako rada spustí. Za novce ti ljudje vse storé.

Jožef (divje). To vi mislite!

Lovre. Moj sin, če te dragovoljno pusti, če svojo roko stegne po novcih, za katere naj tebe pozabi, kaj potem —

Jožef. O, moj oče, vi me zaničujete!

Lovre. Ti se boš učil še, kako previdna je starost! Vi mladi ljudje se obešate na zunanje,

a v notranje ne vidite. Zakaj bi prav ona bila drugačna od vsega rodú? Ako hočeš, poskusimo, to ti polajša borbo.

Jožef. Ničesar nečem več, storite, kar hočete. Vzemite me z saboj, skrijte me, oče! prijatelj! Ana! Da je nikedar, nikedar več ne vidim, ker izgubljen sem vam, ako jo bodem še kedaj videl!

Lovre. Osrči se, nekedo k nam gré! Naš prijatelj, učitelj!

Osmi prizor.

Prejšnji. Učitelj.

Učitelj. Bog daj srečo, oče Lovre! Uže po konci? (Tiho.) Važna poročila!

Lovre. Na glas, na glas, prijatelj, pri nas nemamo nobene skrivnosti več.

Učitelj. Tedaj spet dobri prijatelji?

Lovre. Kaj pa mislite o mojem sinu? (Jožefa na se pritisne.) Da mi ne zinite ni besede o dogodbi, učitelj, pozabljena je!

Učitelj. Ljubi moj Bog! Se li stoprv od danes poznavata? Kaj tedaj z judi počnemo? To vam pravim, ljudje so srditi, zdravih pêt ne od-

neso. Zvedeli so, da vsa drhal v nogradu prebiva.

Jožef. Moj Bog!

Lovre. Nič se ne bojte! Nič žalega se jim ne sme zgoditi. Recite beriču in najmite par pravih korenjakov, da jih bodo varovali. Vi pa bodite tako prijazni in dobri —

Učitelj. Kaj zahtevate? —

Lovre. Jožef, vzemi tam s police ključ, v orehovej omari je irhasta mošnja; hodi! hodi! (Jožef gre kakor bi se mu sanjalo). Učitelj! vi ste premeteni, poiščite judinjo.

Učitelj. Takoj, takoj!

Župnik. Dovolite, oče Lovre, da pojde Ana ž njim.

Ana. Oče, dovolite!

Lovre. Ne, ne, on ima boljši jezik. On vzame novce ter jih ponudi judinji, da te kraje zapusti; saj mora živeti tudi na poti.

Ana. A ne ravnajte trdo ž njo, ljubi gospod učitelj!

Učitelj. Vi me boste učili, deklica!

Župnik. Ne govorite o zakonih, ne plašite je!

Lovre. Brezi vseh ovinkov jej ponudite novce, in zapomnite si odgovor. Hodite, prijatelj, do noči se lahko vrnete; ne pozabim vas, učitelj, če prinesete dobro poročilo.

Jožef (se vrne z novci).

Učitelj (vzame novce). Iz srca rad, zanašajte se name; boljšega niste mogli izbrati. (Otide.)

Ana (za njim upije). Vrnite se kmalu. (Zvon zapoje.)

Župnik. K večernicam zvoni! (Hoče iti, Ana skoči po molitvene bukvice.)

Lovre. Čakajte, jaz pojdem z vami! Kaj pa menite, tako krepek sem uže. Sin moj, kar si spet se spametil, pomladil sem se za deset let. Pojdeš vendar tudi ti z nami? Nam je treba božjega blagoslova. Kako bodo gledali, ko boš danes v klopi poleg mene; tako vesele vélike noči uže davno nisem imel. Vidiš, Jožef, to je plačilo, ker si starega očeta slušal.

Ana. Hodi z nami, Jožef, srce se ti ohladi, hodi! (Za roko ga prime in odvede, nehoté gre ž njo; Lovre gleda za njima.)

Lovre. Le pogledite, gospod župnik, pogledite, ali se ne vidi, da ju nalašč je ustvaril Bog za moža i ženo. Ali še ućakava? (Otide s župnikom.)

Deveti prizor.

Promemba.

(Nizka kočica vznotraj, odprta vrata držé v pregrajo.
Zadaj na polu zaprta vrata. Veter tuli, mrači se.)

Žena stopi iz pregraje, pozneje *Abraham*.

Žena. Da bi mogla spati, kakor dete! Nič ne ve in smeje se, da se v nadlogi mleko mi suši, potem bi jokalo eno uro — i zjokalo se! — Pri nas doma to ni tako. (Vrata odpre, veter zabučí.)
Abraham, kaj delaš zunaj? saj nič ne vidiš?

Abraham (vstopi). A slišim!

Žena. Vihar!

Abraham. V viharji bil je Bog, hvala njemu, ko je šel mimo proroka Elije.

Žena. Štirideset rodov je uže čakalo proroka Elijo, a še ga ni. Doklej bomo še čakali?

Abraham. In to je v blagost.

Žena. Kaj je v blagost? Da gladni in žejni prezebamo? Ko smo prebivali na Ogerskeru, in moj mož trgoval in kruh služil, in smo imeli živež in štiri stene, to je bilo v blagost; iz spomina naj se izbrišó, ki so nam to storili. Moj mož mrtev,

moj otrok nag, in mi se potikamo od kraja do kraja in prezebamo!

Abraham. Od Boga je, češčen bodi on, in to je v blagost; ni li od njega, zakaj se huduješ?

Žena. Tako boš tudi govoril, pa naj te ubijó!

Abraham. Tako bom tudi govoril.

Žena. Drevi se konča vélika noč! Kde smo bili danes leto? Sedela sem v belem oblačilu pri njem ter mu bele blazine pokladala, in v sklede devala opresnega kruha in kislega zelja. Koliko si je domišljeval, ko je pel: Danes v sužnosti, danes leto v Jeruzalemu! (Bridko se smeje.) Da, v Jeruzalemu! Bog mu je željo uslišal!

Abraham. Ti proklinjaš?

Žena. Zakaj se moramo pokoriti? Kde je pravica? Kaj je ubogo to dete zadolžilo, da mora tako tu ležati? In če nas še od tod spodé, v dežji in viharji, kakor iz Sodome in Gomore, kam potem?

Abraham. Kamor bo hotel gospod Bog, hvala njemu!

Žena. Naj tebe naš gospod Bog vodi! Jaz pojdem strani. Spet lahko hodim, otroka si oprtim in poskusim priti na Češko, kder prebivajo moji ljudje. Bog naj mi grehe odpusti; sama se probijem, tebe pustim.

Abraham. I to je v blagost!

Žena (zasramljivo). I to?

Abraham. I to! Zopet je ena kaplja več v kupi, katera stoji pred ного prestola našega gospoda Boga, češčen bodi on! va-njo teče vsa kri, katero nam puščajo, in ves žolc in pelin, katerim nas napajajo, in ko bode kupa polna in prekipi, potem pride Davidov sin, Mesija!

Žena (zaničljivo). Čakaj ga! (Otide v pregrajo.)

Abraham. Jaz ga pričakujem! (Strmo gleda v temo.)

Deseti prizor.

Abraham. Deborah s platneno vrečo v roci.

Abraham. Deborah!

Deborah. Oče!

Abraham. Ali sveti luna?

Deborah. Bori se z viharnimi oblaki.

Abraham. Obrni mi glavo tja, kder sveti.
(Deborah stori to.)

Žena (pride). Si prinesla kaj?

Deborah. Krompirja, kruha in vina.

Žena. Od kod?

Deborah. Jejte in ne vprašujte.

Žena. Blagoslovena tvoja roka! Da nemamo tebe, uže davno ne bi več sopli. (Otide z vrečo.)

Abraham. Kde so vrata? Spat pojdem.

Deborah. Hodite, oče!

Abraham. Od tvojih prstov luč odseva.
Kadar si ti pri nas, vshajajo zvezde v mojej noči.
Blagoslovena roka, katera me vodi, moja noga
se ne spotika, ko si ti pri meni. (Deborah ga od-
vede. Veter zabučí.)

Jednajsti prizor.

Deborah se počasi vrača.

In ko ne bo več mene — Vsemogočni!
Zastane sapa ženi vbožici,
Spotikala se bode starcu noga!
Proklet, kdor zlomi palico hromaku!
In vendar pojdem ter jih zapustim?

(Stopi na sprednjo stran. Goreče.)

Bog! ti mi v srce gledaš, ti me znaš,
Močí in volje nemam več, jaz moram.
Jaz sem le pečat na njegovem srci;
Jaz pojdem ž njim, in če me pot zapelje
V pregreho, smrt, jaz nemam volje več!

Močna ko smrt je ljubezen,
Trdna ko pekel nje volja,
Božji plamen!
Vsako oblast na zemlji
Zaničuje nje moč!

(Mirnejši.)

Nje, zapuščene, priporočam zdaj,
Gospod nebeški! tebi v milo varstvo;
Perutami jih svojimi pokrivaj,
Na rokah nosi jih, da kamen jim
Noben ne rani nôge! Ti, gospod,
Ne spiš, ti čuješ, varuh Izraelu!
In zdaj — obvaruj Bog vas — ne — ne — ne —
Še moram videti otroka.
(Stopi v pregrajo, posluša ter se zopet vrne).
Spi!

(Solze skriva.)

Srcé, ne pokaj! Dragi! vzemi me!
(Otide. Veter zabučí.)

Dvanajsti prizor.

Učitelj. Berič. Jakob. Dva kmeta s svetilnicami.

Učitelj. Prokleta, to je vražja pot, tema, kakor
v mehu, da človek za ped od nôsa ne vidi, in

vihar se bliža. Nu, videli bomo, kako so se tukaj vgnezdili.

Berič. Videli bomo!

Učitelj. In potem ob kratkem opravimo, nam ni treba judov v deželi.

Berič. Nam ni treba judov.

Učitelj. Ako z lepa ne pojdejo, zapodimo jih.

Berič. Zapodimo jih.

Učitelj. Zakon za nas govori, in županu storimo veliko dobroto; to je meni sam tako od strani povedal. Ste razumeli?

Berič. Razumeli smo.

Učitelj. Hej, hej, kde tiči judovsko ljudstvo?
(Premolk.)

Trinajsti prizor.

Prejšnji. Žena.

Žena. Vsemogočni Bog, kedo je tukaj?

Učitelj. Kedo še tukaj tiči?

Žena. Ah, milostivi gospod, slep mož in majhno dete, mi ne delamo nikake krivice.

Učitelj. Delate, delate krivico! Ne veste, da noben jud tukaj ne sme prenočiti?

Žena. Na Češko smo hoteli ubežati, tam imam jaz prijatelje, a dalje nisem mogla, ker od strahu sem pred časom porodila.

Učitelj. Kako ste prišli v to kočo?

Žena. Milostivi gospod, ona nas je sem peljala.

Učitelj. Kedo?

Žena. Deborah, raba Davida, modrega hči.

Učitelj. S kako pravico?

Žena. Milostivi gospod, kakor resnično je Bog, tega ne vem.

Učitelj. A jaz vem, vem za vaša skrivališča! Zdaj bo konec! Strani morate! Kde je ona?

Žena. Gotovo sedi v nogradu. — Strani? Strani!

Učitelj. In takoj!

Žena. Še to! Večni Bog, nemaš več providnosti? (Grom.)

Učitelj. Čez mejo na Češko vas odpravimo.

Žena (veselo). Kaj ste rekli, na Češko?

Učitelj. In popotnine doboste.

Žena. Popotnine? Kaj ste rekli, milostivi gospod, popotnine? Roko vam ljubim.

Učitelj. In te novce!

Žena. Novce! novce!

Učitelj. Ako ono pregovorite —

Žena. Novce! Zakaj ne? Kakor gotovo živim, ona pojde! In novci so naši?

Učitelj. Če takoj pojdete in se nikedar več ne vrnete?

Žena. Deborah! Deborah! Abraham! oteti smo!

Učitelj. Vi ste mi porok za ono!

Žena. Bog Izraelu! Zakaj ne bi porok za njo bila? Bog vam povrni, božja roka vas blagoslovi; in vsi ti novci! Vsi ti novci, deset, dvajset, trideset. Deborah! (Steče skozi vrata.)

Učitelj. Ste čuli?

Berič. Čuli smo!

Učitelj (Jakobu). Teci v vas in poroči županu: Judinja je novce vzela in pojde, pojde prostovoljno. Si čul? Urno hodi poročat. (Jakob otide.)

Žena (se vrne). Ne vidim je, kde je? Deborah! (Otide v pregrajo, iz katere stopi Abraham.)

Štirnajsti prizor.

Prejšnji. Abraham.

Abraham. Čujem tu glas, tuj glas, a vendar glas ni tuj.

Učitelj. Kdo je ta starec?

Žena (se verne z otrokom na prsi privezanim, in prtljago na ramenu). Abraham, mi imamo novcev! Bog se je usmilil, mi imamo popotnino. Tu je mož, katerega blagoslovi gospod Bog, hvala njemu! Hodi, poljubi mu roko —

Učitelj. Odpravite se!

Abraham. Ta glas, ta glas mi je znan, Živel je tam v Bretislavu mož, temu možu je bilo ime Natan, in bil je prvi pevec v učilnici! Zdi se mi, da čujem njegov glas.

Učitelj (obledi). Blêde starec?

Abraham (krepkejše). On je imel sina, ta je šel in se krstil, in izučil se in šel po svetu.

Učitelj. Jezus, Marija! Starec je blazen, kaj pomenja ta pravljica?

Abraham (kakor zgoraj). In ni se menil, da mu je oče umrl v nadlogah in težavah, ker je zatajil Boga in hišo svojih roditeljev, in stari Natan je umrl v mojih rokah.

Učitelj. Pahnite ven ga, ven! (Grom.)

Abraham (še krepkejše). In jaz čujem Natanov glas (z roko potegne učitelju čez obraz), in jaz vidim Natanov obraz.

Učitelj (v smrtnem strahu). Pahnite ven bedaka!

Abraham. Svojimi prsti vidim njegov obraz, ker svojimi prsti sem mu oči zatisnol, in svojimi prsti ga v rakev zabil.

Žena. Vsemogočni Bog! Kaj govoriš, Abraham?

Abraham (vtrujen). Prišel je v mene božji duh, češčen bodi on in sveto njegovo ime! in je govoril iz mene, ne vem kako.

Učitelj. Zgrabite ga, primite ženo, poiščite ono! Strani ž njimi! (Nogama v tla bije.) Strani! pravim.

Žena. Abraham! Ti si ga razžalil, kaj bo z nami!

Abraham. To je v blagost. (Vsi otidó razen učitelja.)

Učitelj (plašno se po koteh ozira, roké pred obrazom vije). Moj oče! — — (Mirno.) Blaznemu starcu ne bodo verovali. Srčnost velja! Kdor se sam ne izgubi, ni izgubljen! (Otide.)

Petnajsti prizor.

P r o m e m b a.

(Polje, stara lipa, zadaj zid z vrati na Lovretov dvor.
Noč. Huda ura.)

Jakob (priteče). Brr! Kako se bliska! Nevarno je v hudej uri teči, pravi babica. A poro-

čilo je nujno. Ključ imam od zadnjih vrat. „Judinja je vzela novce“, tako se glasi. Kaj je to posebnega! Zakaj ne bi novcev vzela? (Otide skozi vrata.)

Šestnajsti prizor.

Deborah.

Tukàj ga ni! Zabádava ga iščem.
 Tukàj ga ni! Ne pride? Grešni dvom!
 On m o r a priti! (Blisk.) Uh, kakó se bliska!
 Si jezen, Bog, da mi takó groziš?
 O ne! ti nisi jezen. V blisku, v gromu
 Ti stopil si na sveto goro Sinaj
 K izvoljenej nevesti izraelskej.

(Tresk. Boječe.)

Da zdaj udari strela v ono kočó,
 Kder dete, žena, stari slepec spe,
 In da me zdaj v bridkosti bi klicali:
 „Kde si? pomozi nam, Deborah, naša
 Opora!“

(Strastno, da se te misli iznebi.)

Jožef! Jožef! hiti, pridi!
 Nazaj me črni strah podí. Vi treski,
 Znaníte mu bridkosti moje duše!
 Rotíte njega, ko vas jaz rotim,
 Naj mi hití v naročje, zdrav, vesel
 Naj on poljubi me! Jaz ga pokličem!

(Gre k vratom.)

Kako se mi koleni tresete!

(Trikrat v presledkih boječe kladivom potrka.)

Sedemnajsti prizor.

Deborah. Lovre vrata odpre.

Deborah (poluglasno).

Si ti, moj Jožef?

Lovre.

Kdo je tu?

Deborah.

Moj Bog!

(Steče pod drevo.)

Lovre (stopi bliže).

Kedo trka tu? Ti, ti si prišla? Ti?
Kaj hočeš tu?

Deborah.

Moj Bog, kaj sem storila!

Lovre.

Hudobna žena! Nemaš dosti še?
Zmotila si mi sina, oslepila
Prokleta čarodelno ga besedo,
In zdaj, ko se skesan povrnol je,
Si zopet prišla?

Deborah.

Kaj? povrnol se je?

Lovre.

Zaman si prišla! Zdaj te on pozná,
Zdaj vé, da kdor pozabil je za novce,
Za novce ljubil je, legal za novce.

Deborah.

Kaj to pomenja, vsemogočni Bog!

Lovre.

Ti vzela novce si, veseljem vzela.

Deborah.

Bog vedi! Jaz o novcih nič ne vem.
(Grom.)

Lovre.

Lažnjivka, rôti se na svoga Boga!
Poberi se od tod! Preblag sem bil,
Poznajem vas, i tebe sem poznal,
Prizanesljiv sem bil le zarad sina;
Zato izgnal od tod te nisem, ampak
Le prosil in podkupil, da otideš.
In zdaj si prišla zopet, zopet vabiš
Mi sina bolnega, in zopet pleteš
Varljivo mrežo; tiho, idi! On
Gre sem!

Deborah.

O, Jožef! Jožef! Slušaj mene!

Lovre (jo strani sili).

Jaz pravim: Tiho, idi!

Deborah (inu objame koleni).

Milost! Milost!

Na božjo tu prisezam jezo, da
Ga mora m videti — potem otidem!

Osemnajsti prizor.

Prejšnja. Ana.

Ana.

Kaj imate? (Deborih.) Ti tukaj?

Deborah.

Bogu hvala!

Ta žena, ta premila žena me
 Krepčala ondan kruhom je in mlekom;
 Sedaj sem tudi žejna, vir življenja
 Mi vsahne, če me nečeš ti oteti;
 Umreti moram, če ne vidim tebe!
 Pokliči ga, če veruješ ljubezni!

Ana (milo).

O, verujem ljubezni, a ne — tvojej!
 Če ti jo imenuješ — skruniš jo!

Deborah (otrpne).

Ti tudi?

Ana (bridko).

Zagovarjala sem tebe,
 Kar bilo mi na svetu je najdražje,
 To darovati tebi sem hotela,

To vrgla ti od sebe si za novce!
In rogala se nam za prazne novce!

Deborah (se prime za čelo).

Sem blazna! Kdo o novcih govori?

Ana (nežno).

Milujem te, pomoči ti ne morem.
Bog s taboj, ako moreš, bodi srečna!
(Gre proti vratom.)

Lovre.

Bog s taboj, kazni ne otide greh!

Deborah (v misli vtopljena).

Greh kazni ne otide! Zapustila
Sem same v mrklej noči brez pomoči,
Zdaj v mrklej noči sama brez pomoči
Stojim!

(Naglo preneha, poslušša.)
Moj Jožef!

Devetnajsti prizor.

Prejšnji. Jožef.

Jožef.

Ti tu?

Deborah (vriskne).

Zarja vstaja,

Noč, zona, groza, greh podi se mimo!
 Kaj obupavam, ko me vse pogublja?
 Ti, Jožef, ti me znaš! (Mu naproti steče.)

Jožef (se umakne).

O znam te, znam!

O, oče, Ana, sem na moje srce!
 Da ne očara divni me pogled.

(Objame oba.)

Takó ne zmoti me prevara tvoja.
 Odkupil sem od tebe svojo dušo.

Deborah (kriči).

Jožef!..

Jožef (solze se mu ulijo).

O, hodi z Bogom, zdrava, srečna bodi!
 Odkupščam ti, da v pekel si me vrgla,

Da božje roke veličastni dar
 Ko blago prodajala si na trgu,
 Igrača ti je bila moja duša,
 Ki te ljubila je, — odpuščam ti!
 Iz srca se mi strgala očeta,
 In tega angelja — odpuščam ti!
 Škupilo tvoje bilo je bogato,
 Če prav je strgalo krščansko srce,
 Za svoje delala si ljudstvo.

Deborah (roke na srce stisne, solze zatira).

Moje srce!

Jožef.

Da brez dobička ti slovo ne bode,
 Na pot sè saboj vzemi to!

(Spusti z novci napolnjeno možnjo k svojim nogam, obrne se ter otide skozi vrata.)

Deborah (za njim).

O Jožef!

(Ona pride do vrat prav takrat, ko se zapró.
 Jožef in njegovi zginó.)

Deborah (potrtem glasom).

O Jožef!

(Zgrudi se na prag. — Zavesa se spusti.)

(*Konec družega dejanja.*)

Tretje dejanje.

(Prostor v vasi, kakor v prvem dejanji. Krčmarica odpre hišna vrata, in odvede ven svojega dečka, ki ima velik šopek na rami pripet.)

Prvi prizor.

Krčmarica. Tako, Francek, zdaj pa le počasi bodi in pazi, da nove obleke ne pomažeš, tako, da bo vsaj prostor v hiši. Moj Bog, koliko križev in težav je z otroki. Bog jim zdravje ohrani! (Deček otide.) Lej nu, naš sosed — in tako nališpan!

Drugi prizor.

Prejšnja. Tržinar ima tudi šopek na klobuku.

Tržinar. Dobro jutro, sosedu krčmarica! Nu? Za moža pri šestdesetih letih nisem še najslabši, ni res?

Krčmarica. In tako nališpan!

Tržinar. Priča, priča! kuma krčmarica!

Krčmarica. Nu, to bode svatba!

Tržinar. Bode, bode, stari Lovre se hoče skazati; prav ima; saj je njegov edinec, in deklica, presneto je brhka!

Krčmarica. Na Slovenskem nema para. Tu molči zavist. Taka nevesta prinese srečo v hišo.

Tržinar. Veste, kuma, tega je tudi potreba. Če tudi so skrivali, zadnje dni vendar ni bilo prav veselo v hiši. Jožef, tako se mi zdi, ni prav — —

Krčmarica. Verujem. Ropotija z judinjot

Tržinar. Kaj pa se je ž njo zgodilo?

Krčmarica. Nobeden je ni videl več, menda je tekla za svojo drhaljo, katero so spodili. To je bilo še zadnje delo zvitega učitelja.

Tržinar. Da, učitelj; kdo bi si bil mislil, da imamo dvanajst let juda mej sabo!

Krčmarica. Nu, krščen je vendar le bil.

Tržinar. E, kaj krščen! Par kapljic zamurca ne umije. Učil je naše otroke, učil sveto evangelije — jud!

Krčmarica. Strašno, ko človek to premišluje. Bog ve, če ni krivo to, da je predlanskiim toliko otrok za črnimi kozami umrlo.

Tržinar. Bog ve, Bog ve. Nu, zdaj smo se njega iznebili. Prosil je in prosil, stari slepar, ali fantje so mu lastne njegove besede v zobe povedali in pristavili: kar je tebi pravično, to je meni spodobno.

Krčmarica. Prav mu je, kako je mogel lastno svojo kri zatajevati. A tu so mu nebesa prekrižala račun. Ko mi je berič na štiri oči pravil dogodbo o slepci, žolc se mi je izlil; nu, to se ve da, povedala sem jo skrivaj staremu Grogi, a on je to razodel starej Lizi, in ona je vse to obesila na véliki zvon. Kde je pa zdaj?

Tržinar. Šel je menda v Gradec pritoževat se.

Krčmarica. Vse drugače je v vasi, kar je ta svojat otšla, kakor huda ura nad nami, tako je bilo. Recite sami, ljubi sosed, ali ni danes tako jasno in prijazno, kakor da je Bog novo nebo ustvaril Ani in Jožefu k poroki? E, pogledite nu, uže tukaj kum.

Tretji prizor.

Prejšnji. Pek, tudi velikim šopkom, pozneje krojač.

Pek. Nu, kaj sta ugibala?

Tržinar. O svatbi sva se menila.

Pek. Ako se le srečno konča!

Krčmarica. E, zakaj pa ne bi se?

Pek (z glavo odkimuje). To je uže tako, prav tako je; meni nobeden iz glave ne izbije strahu, da se z nova ne zatelebi.

Krojač (priteče). Kaj, zatelebi? Bog daj srečo! Kedo se zatelebi? Koga imate v mislih?

Pek. Ženina.

Krojač. O, ta je vesel in živ, kakor škrjanec pod nebom: a jaz sem ga pa tudi olišpal, pravim vam, tacega koreta, na vsem Slovenskem ga nobeden nema, vsak pontec je vreden trdega križevalca. In deklica, presneto, srce se mi smeje. A, lejte, družica sem gre!

Četrty prizor.

Prejšnji. Stara Liza nališpana, molkom v roci.

Liza. Družica, da družica, to sem tudi, to sem tudi.

Krčmarica. Prav imate, mati Liza, vi morate pri vsacej svatbi biti.

Tržinar. Tako je, mamka; jaz imam še molek, katerega ste mi vi dali.

Pek. Bog se usmili! Mojega pa je mali deček strgal, ko se je ž njim igral. Kako je moja žena godrnjala in stokala! Matere Lize molki prinašajo srečo, tako je govorila, z eno roko je dečka uhala, a z drugo jagode na nit nabirala.

Liza. Srečo prinašajo, to je res! Niti je naprela čista devica, in ko je na-nje jagode nabirala, tri očenaše je zmolila.

Tržinar. Nu, mati Liza, se tudi vi malo zasučete?

Liza. O ljubi moj Bog! kde so časi! Bila sem nekdanje dni tudi brhka plesalka, a sedaj moram iskati plesalcev na pokopališči, ali v nebesih, tam se stoprv sučejo!

Krčmarica. A! drug in družica!

(Jakob drug, Rozka družica.)

Krojač. Presneto, kako brhko je to dekle! Nu, Jakec, dobre oči imaš. Zdaj pride kmalu vrsta na vaji, ni res, dekle?

Rozka (se sramuje). Pojte, pojte!

Tržinar. Nu, zakaj ne, on je vrl mladenič, kako pa je z vojaštvom?

Jakob. Stari gospodar hoče poskrbeti, da me oprosté, ker svojo staro mater živim. Bog mu povrni. Rozka, do sv. Mihela —

Rozka. Molči no!

Vsi. Nevestin oče, nevestin oče!

Peti prizor.

Prejšnji. Lovre praznično oblečen.

Lovre. Bog daj srečo, Bog daj srečo! Uže vsi skupaj! Pozdravljam vas, prijatelji; kuma (pričama), Bog vama stokrat povrni! Vi mi veselje množite v veselih dneh, spominjal se bodem vas v veselji in žalosti. Mati Liza, nu, danes se z mano vsaj enkrat zasučete? Saj ste na mojej ženitvi tudi plesali, in vaš molek je moja rajnka v grob sè sabo vzela. A, veste, starica, danes sem še bolj vesel, nego takrat. Moj čas leži za menoj, vest mi ničesa ne očita, in sedaj bom še enkrat živel v svojih otrocih. Kedo bi mislil bil pred osmemi dnevi, da bom danes slišal godce, ki bodo mojega Jožefa pred altar spremljali. Sedaj pa mora tudi vse veselo biti; najboljšo starino postavim na mizo in gosti morajo, da bodo angele v nebesih pete srbele.

(Občinskemu slugi, ki pristopi.)

Na velikem podu je miza pokrita, tam dajte vsem ubogim jedi in pijače, kolikor koli želé, ste čuli? Po gosposko naj se jim postreže; povabite vsacega, kogar doboste. Ah, kako sem srečen! Lejte, božji ljudje, jaz tako presrčno želim, da bi danes bil vsak vesel in srečen. Hodite, prijatelji, hodite v hišo, najprej požirek najboljše starine, ta greje telo in dušo.

Tržinar. To je moška beseda.

Krčmarica. Godcev še tako ni tukaj.

Lovre. Stopite sem, mati Liza, midva pričneva. Glejte, poskakoval in plesal bi — ne hodil, le pel bi — ne govoril. Kaj človek vsega ne počenja, ako veselje nema prostora v njegovem srci?

Liza (odhajajoč). Takrat naj moli očenašek, ker presoparno zjutranje solnce rado na večer vihar zbudí. (Vsi otidó.)

Šesti prizor.

Župnik v ornatu vede za roko nevestno nališpano **Ano**, ki ima venec v roci. Zvonovi zvone.

Župnik. Zvon me v cerkev kliče; dotle te sme tvoj ujec spremljati; pred oltarjem te bo čakal duhovnik. Z Bogom!

Ana. Meni je tako tesno pri srci!

Župnik. Moje dete! Ti ne stopiš v tujo hišo. Zvest, mlad tovariš te pričakuje; ti si mu povrnola mir in pokoj; meni srce pravi, da vaji čaka mila osoda. Bodi odslej pobožna in dobra, kakor si bila doslej! Boljšega blagoslova ti ne morem dati! (*Ana mu roko poljubi, župnik v cerkev otide.*)

Sedmi prizor.

Ana sama.

Ne vem, zakaj mi je tako tesno pri srci. Ljubi moj Bog, sem li kako krivico storila? Sicer hodim vsak dan v to hišo, v katerej sem igrala, ko sem bila še dete, a danes se mi tuj zdi ta prag, kakor da bi krivično bilo blago, po katerem sezam. Ne, Jožef, ne, jaz imam pravico do tebe ker te imam tako presrčno rada. (*Ogleduje se.*) Kako so me nališpali! In vé, preljube cvetice, cvetice z groba mojih roditeljev (*jih poljubi*), ve greste z mano pred oltar, da mi treba ne bode tako samej stati, vé se blagoslovito poprijemajte moje glave, kakor roke mojih roditeljev! (*Dene venec*)

na glavo.) Kako naglo se mi je srce umirilo!
Predobra roditelja, Bog vama povrni!

Osmi prizor.

Ana. Jožef stopi iz hiše.

Jožef. Anica, nevesta moja!

Ana (mu poda obe roki). Preljubi moj ženin!

Jožef. Nama pojo zvonovi, zarad naji se je vsa vas praznično oblekla. Le pogledi, uže so se vrnoli s polja in oblekli najlepša oblačila. Da vidiš očeta, blaženo njegovo smehljanje; zahvalil se je meni, da se sme veseliti. Ah, tako mi je, kakor da sem vstal iz dolge bolezni, v katerej nisem poznal tistih, ki so mi stregli, in zdaj vidim zopet stari ljubi svet! Anica, jaz sem kakor razsvitljena cerkev, tako jasen, tako pobožen, tako svečen!

Ana. Preljubi mož!

Jožef. Si v resnici ti zdaj moja? Si mi odpustila?

Ana. Jaz tebi odpustila?

Jožef. Da sem te pozabil zaradi one nesrečnice.

Ana. Ne govôri o tem! Res je, večkrat sem solzami za teboj gledala, ko si mimo župnikove hiše hodil in od mojega okna oči obračal. Ali veruj mi, Jožef, jezila se nisem nad taboj, le Boga sem prosila, naj ti srečo da.

Jožef. Srečo mi je dal, ker mi je tebe dal! Ti si moja rešiteljica! Dovoli, da ti blaženo, milo roko poljubim in je nikoli, nikoli več ne spustim. Kako? Srebrni prstan imaš na prstu!

Ana. To je zaročni moj prstan! Iz srca dobra sem ti bila uže takrat, ko si mi ga v šali dal. Kolikorkrat sem v molitvi roke sklenola, morala sem ga videti. Nič nisem govorila, a Bog me je vendar slišal.

Jožef. Pobožno srce! Ti si za me molila!

Ana. In zdaj se vse dopolni. O, ti boš videl Jožef, midva bova zadovoljna in srečna! Jaz sem uže, in ti, pritrđi mi, ti boš tudi! Ti ne bodeš več hrepenel v Ameriko?

Jožef (strastno). Klečé prosim odpuščanja zemljo, katera je mene in moje očete redila, da sem jo hotel malomarno zapustiti. Zdaj še le čutim, kako trdne korenine imam v tebi, moje domovine predraga zemlja! Ne, ne, Ana, nobena želja nikoli ne sme nesti mojega srca za te lipe,

katere prijazni naš dvor mejé, pri vas je moje hrepenenje, moj svét!

Ana. In ta mali svet, kako lep je, ako srce uživa tihi domači mir! Enoličen je, a enolično je tudi ljubo višnelo nebo; in tako bodi nama življenje! — O, veruj mi, preljubi moj, nobena oblačna ura ti ne bo mirú kalila.

Jožef. Boš mogla odgnati tudi spomin, ako se kedaj zopet vrne?

Ana. Naj se vrne, tega spomina se ne bova bala! Kaj si pa ti zagrešil? Ona te je izdala, ona nema več pravice do tebe; moj si ti, preljubi mož, ker nikdo na svetu te ni ljubil, in te ne ljubi tako, kakor jaz! (Objameta se.)

Deveti prizor.

(Vrata se odpro, svatovsko zagodejo štiri godci; za njimi prihajajo: priče, starešina, Lovre, družica z Ano, drug z Jožefom. Možnarji pokajo, svatovska utihne. Otroci, kmetje, kmetice prihajajo. Vse se pozdravlja.)

Lovre. Nu, brzo, otroci, gospod župnik uže teško čaka.

Stara Liza. Stojta, ženin in nevesta! Najprej mora stara Liza dati svoje vezilo! (Molek jima ovije okoli zloženih rok.) Tako, gledita, to prinese srečo. Ne spustita ga pri poroki, ne zgubita, ne strgajta ga, on zakonsko srečo veže in varuje otrok in vnukov duše. — Imejta, ohranita, ljubita se in zmolita očenašek za *staro Lizo!* Amen!

(Svatovska godba se zopet prične, zvonovi pojó, možnarji pokajo, svatovska vrsta se vije, a ne prepočasi, po brdu navkreber v cerkev; množica gre za njo ter se po cerkvi porazdeli.)

Deseti prizor.

Promemba.

(Mračí se. Staro pokopališče za cerkvijo. Zadaj vrata v cerkev bršlinom ovita. Mej nagrobnimi spomeniki na desnej razrušen steber, okoli njega beke.)

Deborah bleda, razpletenimi lasmi, počasi se bliža.

(Došedši na sprednjo stran.)

Kaj hočem tu? Še sama več ne vem,
A vendar moram čakati, ker moram

Visoko izvršiti še poslanstvo.
 Da! tega jaz ne vem; a čutim, zadnjo
 Močjo napenja duše se tetiv,
 Frči pušica ostra, vidim jo,
 Ni znan mi cilj še, smrtno, vem, zadene!

(Mirniše.)

Minolo dni je sedem. Sedem! Za
 Mrličem človek sedem dni žaluje.
 Mrlečo h glavi svečo mu prižge,
 In sede mutast sam k njegovim nogam.

(Počasi na tla sede.)

Takó jaz sedem dni, noči sedím,
 In smrt ljubezni svoje obžalujem.

(Živo bridkostjo.)

Bog, večni Bog, o čem grešila sem!
 Al nisem tvoj otrok? Al ni ljubezen
 Vlastnina vsem ljudem, ko zrak in luč?
 In če ljubila sem, je to pregreha?
 Kaj meni dal si od detinskih let?
 Umrl mi rano je pobožni oče,
 In prišla samovolji sem v roké;
 Ljubezni žarek grel ni tega srca,
 Če tudi bilo tako vroče je,
 In toliko bolestniše čutilo,
 Ker prav umelo je le samo sebe!
 Kaj sem grešila, da si me ustvaril? —
 Ko tako sem hotela v tihej noči

Se z Bogom za življenje pravdati:
 Zagledam njega, glas njegov začujem,
 V srcé in dušo se mi vtisnil je,
 Čutila sem, zakaj si me ustvaril,
 Hvalila za britkostno te življenje.

(Povzdignem glasom.)

In vzdignolo obupnim je pogumom
 Iz smrtnih srce moje se valov,
 Za rešnjo vejo poprijelo se,
 Veselo, da živjenja luč mu sije,
 Zdaj val zabúci, veja se odkrehne —
 — Jaz padem, v globočino se pogreznem.

(Premolk.)

(Vstane.)

Živim še! Ni se zemlja še podrla,
 In solnce sije, ko je prej sijalo,
 Zelena trava ni ščrnela še,
 Pojó še ptice! — Svet nevsmiljeni!
 Živim še! vse vrtí se, žvižga, tuli!

(Za čelo se prime.)

Zavedi se moj duh, razreši te
 Zapletke! — Kaj je dogodilo se?
 Ko videla sem zadnjikrat ga, včeraj —
 Ne, včeraj ne, dni osem je minolo —
 Kako v ljubezni gorel je takrat!
 Ti prideš — vprašal — Pridem! Vbegniva
 Prišla sem jaz, v viharnej zapustila

Sem noči bolno ženo, dete, starca,
 Iz svojih prs utrgala sem srce
 In njemu nesla, vrgel mi je novcev.
 Za srce novcev, ter me v tamo pahnol!
 Ti, srce, biješ še in jaz živim!

(Tihim, stisnениm glasom.)

Na strani lepa deklica je stala,
 Ulekla nežno roko ga od mene —

(Zaupije.)

Kde bila sem! Kde blodil je moj duh?
 Njo ljubi on in judinjo podí
 Od sebe, judinji ponujati
 Zdrzeva novcev se ničemurnih,
 Ko deklo judinjo podi iz službe!
 Ne, ne! ne pojde ne! od tebe hoče,
 Kar jej obečal, kar prisegel si
 Na svojega Boga, (smehom se roga)

Na ljubezni Boga!

(Pogumno, divje.)

Še moram videti njegov obraz —

(Iz cerkve orglje zadoné.)

(Vedno nežnišim glasom.)

Lažnjivo, krasno lice videti,
 Vprašati moram, kaj sem zagrešila,
 Da (Solze jo oblijo).

Bog moj! Srce moje, še ga ljubiš!

(Zakrije obličje, orglje doné milo, veličastno.)

(Nežniše.)

Morda je njega preslepila zmota,
 Katero oni so porabili,
 V njegovih prsih vžgali sum, predsodek;
 V besedi slišala, v njegovem brala
 Pogledu sem britkosti in očitke.
 Zakaj molčala sem? Oholi jezik!
 Zakaj si molčal, a ne prašal ga,
 Zakaj mu jeza legla je na srce?

(Veselo, veličalno.)

Mogoče, da me ljubi še, mogoče,
 Da, kakor moje, i njegovo srce
 Trpi neskončno bridke bolečine,
 In le ljudje hudobni mrzlo še
 Leže mej mojo, vročo tvojo dušo.
 Zakaj ti glasi ves moj črt topé,
 Ko šepetal bi mi krščanov Bog!“

(Poslušaj, orglje molčé.)

Glasovi! čuj! Ko blagoslov doné,
 Poroka morebiti. (Sklene roke.)

Amen! Amen!

Kdor koli je! Pogledam lahko, vratca
 Skrivaj odprem, nikdo ne bo me videl.

(Tava proti cerkvi, poslušaj, odpre vratca, kar naglo
 plane navsred ter zakriči.)

Uh! (Omamljena,)

Kde sem? se mi sanja? On je! On je!

(Roko vzdigne proti nebu.)

Ne! Amen moj do tebe ni prodr!l!

Bog vsemogočni, preklicujem ga,

Ti gluh si bil! Ne vržeš iz nebés

Mi meča? — Maščevanje! maščevanje!

(Steče proti cerkvi, a od vrat z grozo odskoči.)

Ne! ne! Ne sodi! Tvoja je osveta,

Jehova, ti jo izvršiš! Stojim

Tožiteljka pred tabo,

(Z vzdigneno roko.)

Kristijana

Pred tvojo sodbo kličem; ti ga sodi!

(Stopi k razrušenemu stebri, z desnico se nanj nãsloni, levica jej omahne, oči srpo opira proti nebu.)

Enajsti prizor.

Deborah. Jožef od strani, z molkom v roci.

Jožef

Ah, tukaj je samotno, jaz ne morem

Vstrpeti te vesoljne radosti.

Zasmehovalno mi donela je

Pobožnega duhovnika beseda,

In ko sem v okno se ozrl cerkveno,

Prikazen videl sem, zamolkel vsklik
In nje sem menil glas — —

Deborah.

Si menil ti?

Jožef (okamni).

Deborah!

Deborah.

Kaj?

Jožef.

Ti si tu?

Deborah.

Jaz sem tu!

Jožef (trepetaje).

Kaj hočeš?

Deborah.

Prašaš ti!

Jožef.

Deborah!

Deborah (divje).

Molči!

Al more govoriti jezik še,
 Ki se nesramno dvakrat je zlagal?
 Dib, ki me ženo je imenoval,
 Ki zdaj prisegel je ljubezen drugej,
 Kako zdrzeva se na božji dan
 Brez straha, da ne promeni se v kugo?
 Si ti, katerega sem jaz ljubila —
 Je tisti človek to, kateremu
 Zamakneno sem gledala v obličje? —
 Ne, ne! njegovo to obličje ni;
 Zaznamovala ga je božja roka,
 Milobo promenila mu v ostudnost,
 Raztrgan z njega je božanstva pečat;
 Nevredni prah! Ostuden si mi zdaj!
 (Obrne se.)

Jožef.

Kdo bil prisegi prvi je nezvest?
 Ti vzela novce si!

Deborah.

Jaz? Kake novce?

Jožef.

Katere tebi je poslal moj oče.

Deborah.

Kaj? meni! meni! Čemu?

Jožef (se obotavlja).

Da — bi — šla.

Deborah (zategneno).

Da jaz bi šla, to znal si ti, dopustil?

Jožef.

Prisegel sem, da novcev ti ne vzameš.

Deborah.

In ti dovolil si in veroval,
Da sem jih vzela?

Jožef.

Saj sem moral!

Deborah (od togote joka).

Moral

Si verovati? Kristijan nevredni!
V tej veri si zapustil mene; ene
Poprašbe judinja ni vredna bila?
(Tihim glasom.)

To bila tvoja vera je, to večnost
Ljubezni, ktero je učil tvoj Bog?

(Poklekne, goreče.)

Odpusti greh mi, Izraelu Bog;
 Zdaj vem, zaslužena je kazen bila;
 Zavrgla tebe sem, osvete Boga,
 Ljubezni se maliku v roke vrgla.
 Skesana vračam se, o sprejmi me!
 Zdaj tako trdno v tebe verujem,
 Da nisem prej nikdar: ljubezen je
 Hinavska in krivična, smrti plen,
 A večno in neskončno maščevanje!
 (Zamaknena v nebo strmi.)

Jožef.

Dovrši maščevanja črno kletev,
 Divjanje tvoje srce mi prostí.
 Grešil sem, to brez tebe bridko čutim,
 Grešil sem, greh je bil človeška zmota,
 Človeškej zmoti prizanesti moreš.
 Deborah, vsmili se!

Deborah (mrzlo).

Me zopet mamiš?
 Ta glas mi je neznan!

Jožef.

Ah, prizanesi!
 Pregreho zoper tebe spokorim,
 Desetkrat vse popravim!

Deborah (nekoliko mileje).

Steri v smrt
Cvetico in spokori, kar si storil.

(Besno.)

Ne, za oko — oko in zob za zob,
Za srce — srce, govori gospod moj Bog!

Jožef.

Uh, grozna žena! Jaz te več ne prosim.
Ko grozna je ljubezen tvoja divja,
Enako grozen je tvoj divji črt.
Nikar ne skušaj srda božjega,
Da naji ne pokliče na sodišče.
Jaz sem grešil v ljubezni preobilnej,
Ti si grešila v srdcu preobilnem.

Deborah (divje).

Ti si izustil: v srdcu preobilnem!
Bogastvo staro svojo čutim spet,
Vršé mladosti spet duhovi mrkli
Nad mojo glavo mi osodopolno,
Hrumenje čujem babilonskih harp;
Kdor tvoje delo plati, blagor mu!

(Proroškim zamaknenjem.)

„Ne pričaj krivo“ — ti si krivo pričal;
„Nezvest ne bodi“ — ti si bil nezvest;

„Ne kradi“ — ti srcé si mi ukradel;
 „Ne môri“ — ti si dušo mi umoril!

Jožef (jo prime za vzdigneno roko).
 Nehaj!

Deborah (še bolj naglo).

Spotikal se je slepi starec,
 Ker tebe sem ljubila, gladovala
 Je žena, ker za taboj sem hodila,
 Dojenčka žejnega si ti umoril;
 Naj oni se pripno na tvoje pete,
 Naj te ponoči v sanjah strašijo;
 Potikaj se po zemlji, kakor mi,
 Naj svet te zaničuje, kakor nas.
 Prokleta zemlja, ktero boš oral —
 Z nevero naj poplati ti nevero!
 Prokleti plod v telesu tvoje žene —
 Naj pade, kakor ti si mi odpadel,
 In ako kdaj živjenja luč ugleda,
 Naj vtisne v čelo Kajna se mu znak!
 Naj skoperni na materinih prsih,
 Ko skopernel je judinji dojenček;
 In kakor stari jud v slepoti blodi,
 Naj blodi oče, ki te je zarodil!
 Proklestvo! v tretji rod proklestvo! **Kakor**

Govoril rod je moj na gori Ebal,
 Izrekam trikrat: Amen, amen, amen!
 (Stoji vzdignenima rokama.)

Jožef

(ki je stal pri poslednjem govoru ves potr, skloni se, stopi proti Deborih, ali nje pogled ga preplaši, da se umakne. — Premolk).

Deborah (trudna povesi roke).

Končano je. Zdaj smem na daljno pot!
 V dežele tuje pojdem — kruha prosit;
 A tebe bom še videla, po letih
 Se vrnem, da požanjam setve žetev.

(Zgrabi molek.)

Ta venec biserjev sè sabo vzamem,
 Na njem bom štela dni, da zopet pridem.

(Počasi.)

Nesrečen bodi! Misli name! Še
 Se bova videla!

(Počasi otide.)

Jožef

(gleda zdušan za njo, vije roke, omahuje za njo ter se omedlevši zgrudi).

(Zavesa se spusti.)

(Konec tretjega dejanja.)

Četrto dejanje.

(Razvaline. Solnce vshaja. V razvalinah leže iz dežel^{le}
potujoči judje; spredaj Deborah, molkom v roci; zadaj^{od}
solнца razsvitljena, s hribi obdana dolina.)

Prvi prizor.

Ruben s palico v roci.

Dani se. Ste na pot pripravljeni?
Še daleč moramo, tovariši!

Uže je ladija razpela jadra,

Da rod ubežni na zahod odnese.

(Vsi vstanejo in počasi otidó; Deborah ostane.)

Ruben.

Deborah, pojdi! Al ne pojdeš? Čutim,
Ah! težko človek se od doma loči!

Deborah.

Kaj rekel si? od doma? —

Ruben.

Kar sem mislil

V trenutji, ko ga moram zapustiti.
 Dežela krasna, kako si mi draga!
 Kako te solnčni žarki krasijo!
 Podobna venčanej nevesti si,
 Snežniki sivi lepoté ti glavo,
 Krasé ti vrat studenci sreberni.
 Dežela ljuba, ki si nas prognala,
 Otroci te zapuščajo solzeči,
 Ljubezen njih ostane tebi, mati!

Deborah.

Ni mati, mačeha je brez ljubezni!

Ruben.

Če zaničujejo nas drugi bratje,
 Je kriva naša mati? Iz naročja
 Bogatega so oni nas odgnali,
 Ker nas zavidajo za njeno doto.
 A ona nam dajala je skrivaj:
 Živočim bratom mili košček kruha,
 Kostém očetov naših hladne grobe.
 Poljubljam te, dežela tí predraga,
 In jemljem pest prstí za grob seboj.

Deborah.

Ne delaj greha, Ruben! ta prst ni
Z obečane jeruzalemske zemlje.

Ruben.

O molči o prelepej verskej basni!
Grob mrtev nam je staroslavni Sion,
In nikdar se od smrti ne zbudi.
Jeruzalem ni naša domovina!
Dežela, ki deli nam svoja tla,
Dežela, ki naš jezik govori,
Ki varuje zibelke naših sinov:
Ah, ona je naš dom; dežela krasna,
Ki zremo zdaj ubežni nje mejnik,
Ki se blišči za nami v diki rajskej:
To je dežela bitja mojega,
Edina, draga moja domovina!

Deborah.

Ne pojdeš, ko Mesije glas pokliče
V kraljestvo staro izraelski rod?
(Svitel dan svane.)

Ruben (svetim navdušenjem).

Vanj verujem, in čas njegov je blizu;
V kraljestvo staro ne uvede nas,
Ne, on kraljestvo novo vtemelji

Od vshoda do zahoda solnčnega,
 Po vsej širjavi naseljene zemlje,
 In vsi narodi bodo bratovsko
 Čestili ga, Boga edinega,
 Človeka bosta jud in kristijan.
 Ko bratovska ljubav bo naša vera,
 Takrat Mesija pride. —

Deborah.

Lehkoverni
 Mladenič, hodi! Pusti me v samoti!

Ruben (nežno).

Si jezna, ker v ljubezen imam vero?

Deborah.

V ljubezen imaš vero, gledi nas!
 Ko ovce pred volkovi begamo
 V deželo tujo, nepoznano nam.
 Nobena roka se ne smili nas,
 Nobena solza ne miluje nas,
 Pa praviš, da se nam Mesija bliža!
 V ljubezen imaš vero! Človek, znam jo!
 Kar veže tukaj me, to ni ljubezen.

Ruben.

Kaj je sicer?

Deborah.

Pet let minolo je!
 Preštela sem na vencu bisere,
 A ne po dnevih, ne! po tisih kletvah.
 Dežele te ne morem zapustiti,
 Še videti jih moram! Videti
 Ga moram še, prokletega človeka,
 Bogato žetev črta mojega;
 Še moram videti, prikazen gnjusno,
 Od strupa zglojano vesti nečiste;
 Še moram videti nesrečno kočo,
 Strohnelo od prokletstva mojega.
 Tja stopim, strašnim glasom, ko trobenta
 Na sodnji dan mu zagrmim: „Deborah!“
 Potem nasičena otidem svetom.

Ruben.

Deborah! Bog je milost, ne maščuj se!

Deborah.

On govori: Jaz sem osvete Bog,
 In kazen moja traje v tretji rod.

Ruben.

In v tisočni ljubezni moje milost,
 Sovraštva iščeš v svetej našej veri?

V nadlogi svojei našli smo sovraštvo,
Sovražijo ljudje, odpušča Bog.

Deborah (hoče otiti).

Ruben (jo prime).

Odhoda črnim delom ne oskrunjaj!
Popusti z starim svetom stari črt,
Ljubezen novo dá ti novi svet.

Deborah.

Res? Hodi, ne umeješ me!

Ruben (ljubeznjivo).

Deborah!

Deborah (mrzlo).

Ti vodi nje! Osoda mene vodi!
Na morskem bregu pričakujte me!
(Otideta vsak na drugo stran.)

Drugi prizor.

Promemba.

(Jako prijazen kraj. Pristava, krog nje se trte ovijajo, pōdi, golobjak, za zidom brdo, po katerem se pot navkreber vije; na levej spredaj stoji lipa, pod njo klopi, na travniku poleg poslopja sta:)

Jakob in Rozka, on kosí, ona travo grabi, oba pojeta narodno pesem:

Oba.

Kakor sneg so nje ročice,
Ki v planini se blišči,
Kakor zarja njeno lice,
Ko na nebu rumení.

Rozka. Reže dobro, kosa?

Jakob (počije). Dobro! To je trava! Vše žive dni še nisem lepše videl. Ni čudo, da se naše krave tako redé.

Rozka. Zemlja je prav taka, kakor na ledini, a trava je vendar lepša. To je osobit blagoslov.

Jakob (počije). Da bi najina bila, Rozka!

Rozka. Ne bodi siten, saj je tako tudi prav. Moreš o čem tožiti? Je kde na Štirnem boljše, nego tukaj? Delati moramo, za delo nam je

Bog roke ustvaril, za delo so nam pa tudi hvaležni. Veš, Jakob, da mi kedo hišo z njivami in živino podari, jaz ne bi šla od hiše!

Jakob. Prav imaš; v hiši je kakor v cerkvi, nobene nespodobne besede tu ne slišiš; jaz menim, da se poboljša vsak, kedor koli v hišo pride. Jožef in gospodinja, ta še le ta. Vse žive dni jima bom hvaležen, da sta toliko dobrega mojej materi storila; zato jima pa tudi Bog vidno srečo deli. A, hitiva, Rozka, hitiva. (Začneta spet delati in pri delu zapojeta):

Dokler dere bistra Drava,
Dokler trta nam rodi,
Dokler me ne krije trava,
Tebi srce naj gori.

Tretji prizor.

Prejšnja. Lovre, s pipo v ustih, stopi iz hiše.

Lovre. Nu, ne bosta še nehala?

Jakob. Še ta kos tukaj bi rad pokosil.

Lovre. Ves božji dan sta delala na polji, žela, trte vezala, in zdaj sta uže spet tako pridna?

Hodi, Jakob, hodi po polič vina, požirek z manoj ti ne bo škodoval.

Jakob. Bog vam povrni, stari oče, ali veste, gospodar, menim, zdaj pa zdaj iz Gradca pride, ne bilo bi lepo, če vse razsteljano najde.

Rozka. Le hodi, Jakob, lovnice sama lahko naredim. (Jakob otide.)

Lovre. Je li Jakob priden, Rozka?

Rozka. Priden je; pri nas so vsi pridni, saj imamo dobre vzglede.

Lovre. Res je, Bog blagoslovi otroke! Uže od daleč se človeku hiša smeje. Kako se Anica veselo obrača in vede, povsod ima oči in roke, a lice, kakor dobra ura, in če hočem malo pokramljati, nikoli jej časa ne manjka. A dete! dete! Rozka, to ti pravim, vnuci so človeku še ljubši, nego sinovi.

(Jakob prinese vina.)

Lovre. Na zdravje! (Hoče piti.) Čakaj, ni to naš voz, ki tam drdra? Morebiti se vrača moj sin; ah ne, čez most je zavil; danes je uže deveti dan.

Jakob. Je li somenj v Gradci?

Lovre. Kaj še, zarad učitelja je tja šel.

Jakob. Zarad učitelja? Starček se mi smili. Veste, stari oče, prav ni bilo, da je izpodil uboge jude; saj so judje tudi ljudje in radi bi tudi

košček zemlje imeli. To nam je zadnjič gospod župnik razložil, glejte, to si moramo vsi očitati. Jezus Kristus sam je rekel: Ljubite se mej sabo! Tega zares takrat učitelj ni prav storil, ali pošteno je vse popravil.

Lovre. Ali da je! Ko se je takrat vrnil in ga nikakor niso več hoteli v beraško službo, ter ga je vzel Jožef pod streho, kako je skrbel za otroke! Varoval jih je kakor pestuna; ko je takrat griža tako razsajala, noben človek si blizu ni upal, a on je bil prvi; tu se je stoprv videlo, da ima jud tudi srce.

Jakob. In ko je staro Lizo iz ognja izvlekel, glasno ga je prosila, naj odpusti vse, kar je zoper njegove ljudi govorila.

Lovre. Nismo li prav mi krivi, da je učitelj tako ravnal se svojimi ljudmi? Vedel je, da je delal nam po všeči, mi smo tako hoteli. Zdaj je ubogi njegov brat se ženo in otroki k njemu pribežal, on se jih ne sramuje, on jih neče več zapustiti; zato so mojega Jožefa izvolili srenčanje, in šel je s kumom v Gradec. Vsekako hoté imeti zopet njega in ubogo njegovo rodovino, in če jih sprejme občina, videli bomo, kaj vlada zoper to poreče! In če pri upravnih oblastih ne opravimo nič, pojdemo k cesarju.

Jakob. K cesarju!

Lovre. Da, minoli so časi, ko je stala mej cesarjem in ljudstvom strašna stena, ko se je moral vsak na vsacem pragu trikrat do tal pripogniti, in vsacemu kaj okroglega v roko stisniti. Cesar, ki zdaj vlada, to je pravi cesar, k njemu sme vsak, kdor ima dobro vest, bodi jud, bodi kristijan, vse enako, da je le pošten državljan. Pod tacim cesarjem se uči tudi kmet drugače misliti; veš, Jakob, ako premišljujem, kaj smo pred petimi leti storili, zdi se mi to kakor huda ura, in gospod Bog bo še tam odgovor zahteval.

Jakob. Nu, ste vi tega krivi?

Lovre. Da ni bila judinja, jaz bi drugače bil ravnal; mislil sem, da judinja ne more biti poštena. To je človeku uže prirojeno, da človek le prerad obsoja. Prva kazen je bila uže, da je moj Jožef na poročni dan tako nevarno zbolel, da se ni zavedel ni, ko so ga mej svate prinesli. Lep poročni dan! In molek je tudi zgubil. Le pogledi, ali nista srečna? Časi, to se ve, léže mu črna senca na čelo; a ko dete v naročje vzame in na srce pritisne, kako veselo gleda; in če takrat stopi k njemu Ana, zdi se, kakor bi solnce vshajalo. Le pogledi jo, prav zdaj gre s polja.

(Jakob otide.)

Četrty prizor.

Lovre. Ana, nese grablje, vede dete za roko, dve dekli jo spremljati.

Lovre. Si ti tukaj, dete?

Dete. Tukaj, dedek!

Lovre (vzame dete v naročje, Ana svekrvu v roko seže).

Dete. Malin sem vam prinesel!

Ana. Kde se vendar on toliko časa mudi, oče? uže davno bi lahko bil domá, da ga le kaka nesreča ni zadela!

Lorre. Nič se ne boj.

Ana. Kadar koli ga ni pri meni, vselej se zanj bojim. Devet dnij je uže!

Lovre. Nič ne skrbi.

Ana. Kaj bi tudi pomoglo? V božjih rokah je! Oče, hodite večerjat!

Dete. Večerjat, dedek, večerjat. (Otide.)

Ana. Ne, čakajte še! Nekaj bi vas prosila.

Lovre. Kaj pa, Ana?

Ana. Kovačev Tine je prav zdaj prišel čez hrib, pótem mi je pravil, da se judovska družina v Ameriko seli. Minolo noč je prenočila v starem gradu, k ljudem se boji v tej deželi, ker jih še vedno neusmiljeno proganjajo. Videl je starce, žene, otroke ob Dravi na poti. Ali ne bi prav

bilo, oče, ko bi vi naglo sodček starega vina in kruha naložili ter ga jim za večerjo poslali? Oče, to opravilo bi prav za vas bilo!

Lovre. Iz srca rad! Ti dobra žena! Takoj, takoj! (Otide v hišo.)

Peti prizor.

Ana sama.

Kde se li toliko časa mudiš, ljubi, presrčni mož! Jaz nimam ni pokoja ni miru; če te je kaka nesreča zadela? Ah — živa duša ne ve, zakaj mi je tako tesno pri srci; živa duša ne ve, kar si mi ti razodel, kako strašna prokletev nama za petami plazi, kako se ti v rajskej sreči trepetajoč za sé oziraš, in mene in dete krčevito na srce pritiskaš, kakor bi hotel naji nevidnim rokam braniti. Mili moj Bog, mi smo v tvojih rokah! Ti si čudovit blagoslov razlil na našo hišo in polje. Moj mož me ljubi, sladko moje dete je zdravo, ti na laž postaviš njo, ki je v pravičnem srdcu govorila nepravične besede. Pet let je v miru minolo, in od nje ni bilo hudega spomina — —

(Nekdo na vrata potrka.)

Kedo trka? (Kmet odpre vrata.)

Ana. Beračica!

(Seže z roko v žep po miloščine.)

Šesti prizor.

Ana, Deborah v veliko ruto zavita.

Deborah (sama sebi).

Kde sem? Je to njegova hiša? Uh.
Njegova žena! Srce bodi kamen!

Ana (nežno).

Na, uboga žena!

Deborah.

Ne! ne! Nečem novcev!

Ana.

Kaj pa? Večerja je pripravljena.
Pa z manoj v hišo idi, sprejmemo
Te radi!

Deborah.

Nisem lačna.

Ana.

Si žejna?

Deborah (divje).

Da! žejna sem! —

Ana.

Napij se na vodnjaku.
Si trudna? Čakaj, pojdem ti po vode.
(Gre k vodnjaku in zajme vode.)

Deborah.

Blešči se hiša, ko svetišče božje,
In ženi tej z obličja sije mir.
Uh! niso vrata to, kder stala je
Hinavka, ko ga vlekla je od mene?
Proseč klečala sem na pragu tem,
Na pragu tem mi strl je on srce.
Zakaj se tresem? Ker se ona smeje?
Črv sredi lepega sadú tičí.

Ana (prinese vode).

Pij, če si žejna.

Deborah (temno).

Pusti me!

Ana.

Si bolna?
Razgreta si, počij tu v hladnej senci!
(Pod lipo jo odvede.)

Deborah.

Si sama v hiši?

Ana.

Sama, stari oče
Je peljal živeža ubežnim judom.

Deborah.

In on?

Ana.

Govôri, kdo?

Deborah.

On!

Ana.

Mož moj? Šel je!
(Vzdahne.)

Deborah (zavriska).

Šel je? Te pustil? Bog, ti si pravičen!
In to je tvoje dete?

Ana.

Moje, da.

Deborah (naglo).

In on je šel in je zapustil vaji?

Ana (se prestraši).

O Bog! Ti morebiti veš, kaj se
Mu je zgodilo; o govôri: kaj?
Ničesa ne zamolči.

Deborah.

Nič ne vem!

Ana.

Ti vsa trepečeš; si li bolna? ka-li?

Deborah (zavriska).

Ne, jaz sem zdrava! — Kdaj te je zapustil?

Ana.

Deveti dan je danes.

Deborah.

Kam je šel? Ne veš?

Ana.

Kaj misliš ti? Kakó, da ne bi znala?
Pravice išče možu staremu,
Ki bil je jud ter je zato v nadlogi.

Deborah.

Vže osem dni? In ti se ne bojiš?

Ana.

Kaj bi se bala? V božjih rokah je.

Deborah.

To meniš ti? Če božja strela splaši
Mu konja, da prekučne ga v propad,
Če jezna božja roka most podre,
Ko čez se pelje, če ga v črnem gozdu
Usmrtí osvete meč — — (Vstane.)

Ana.

O žena, nehaj!
Zakaj trpinčiš mi boječo dušo?
Kaj hočeš? Idi! — Ti mi grozo delaš!

Deborah (tiho).

Odganja me! Budí se stara moč!
Odganja me! O blagor meni!

Ana (zleti za njo).

Ne,
Ubožica, ne hodi! tu ostani, pri nas
Ostani! Bolna si, odpusti mi!
Počij po noči! Spanje te okrepi,
In jutri rano z Bogom dalje hodi,
Sirota!

(Iz daljine se čuje zvonjenje.)

Ana.

Angeljsko češčenje! (Sklene roké.)

Deborah (uleče na ušesa).

Móli?

Ne čuj je Bog! (Nastavlja ušesa.)

Ana.„Odpusti nam dolgé,
Ko mi odpuščamo dolžnikom svojim!“*Deborah*

(se prestraši in v grmovje skrije).

Ana.

Kam šla je žena? Morebiti v hišo?

Britkostjo mi srce je napolnila.

Moj Jožef! — — A, a! voz òrùra, stoji!

Ah, Jožef, Jožef je! —

Sedmi prizor.**Prejšnji, Jožef.***Jožef.***Predraga žena!**

Ana.

Si zdrav povrnol se? O hvala Bogu!

Jožef.

In dete?

Ana (steče proti hiši).

Dete, teci, oče je prišel!

Dete (priteče iz hiše).

Preljubi oče! Ste mi kaj prinesli?

Jožef.

Prinesel sem, prinesel, ljubo dete!

Dete.

Štir piščeta je kokla izvalila,
Rujavka naša pa ima telička.

Jožef.

Sta moja zopet? Me imáta rada?

Dete.

Prav rada, prav!

Ana.

Iz vsega srca rada!
(Objémo se.)

Jožef.

Kde pa je oče?

Ana.

Zdaj in zdaj bo tukaj,
V dolino živeža je vbogim peljal. —
Povedi, Jožef, kde si bil tak dolgo?

Jožef.

Na pravem mestu; v Beči pri cesarji!

Ana.

Ti! pri cesarji! Kako si opravil?

Jožef.

Gonili v Gradci po navadi starej
Iz druge so v pisarnico me drugo.
Nevolja me je zgrabila, zajahal
Sem urno konja, zdirjal v Beč k cesarju.

Ana.

In niso ti branili k njemu?

Jožef.

Niso.

Odprta vrata vsacemu stojé,
Vse drenja k njemu, kakor v cerkev se,

On vsacega ob svojem času sprejme,
Do smrti ne pozabim tega dneva;
Da v veličastvu, kakor Bog kraljuje,
Tako sem mislil, a pred manoj stal
Je prost, prijazen in usmiljen človek,
V jeziku nagovoril me slovenskem,
Ki trn za nohtom je uradnikom,
In vprašal, kaj mi treba, kaj želim.
Sedaj začnem, početkom, to se vé,
Spotikala se mi beseda je,
A ko me tako je prijazno gledal,
Osrčil sem se in mu vse povedal:
Da zopet hočemo učitelja,
Ki neče zapustiti svojih bratov,
Iztiranih iz ogerske dežele,
Da zanje hočemo skrbeti mi;
A ker prepoveduje to postava,
Naj on bo milostnejši od postave,
In naj uboge prepusti nam jude.

Ana.

In kaj je rekel?

Jožef.

Nasmijál se je,
Na ramo mi potrkal ter mi rekel;
„V imenu božjem, obdržite jih!

Postava je iz starih časov, jaz
 Vam nove čase dam, ker sam želim
 Enakopravnost svojim državljanom,
 I jud v državi mojej — državljan
 Je moj.“

Ana.

O blagor blazemu cesarju!

Jožef.

To nam dajalo ni miru, pokoja,
 Kako smo mi hiteli! Strijc je šel
 Veselo to novico starcu pravit,
 Jaz dirjal sem domu; a reči moram,
 Da brez pelina bilo ni veselje,
 Ker sem spominjal strtega se srca.

Ana.

Ubogi mož! Zakaj si vedno v skrbi?
 Poglej, kako te ljubijo nebesa;
 Krog tebe vse cvete, smehlja se vse!

Jožef.

Ah, blagoslov povsod se mi smehlja!
 Požgal mi blisk ni hišnega slemena,
 Otroka ni vmorila kužna sapa,
 Ni vtisnol v čelo Kajna se mu znak.

Ana.

Kaj govoriš?

Jožef (zakrije obraz).

O grozopolna kletev!

Ana.

Le ena kletev enega človeka
 Je bila, blagoslavljalno je tisoč
 Ljudi te zaradi kletve, meniš, da
 Presliši Bog ljubezen, če je slišal,
 Kar govorilo slepo je sovraštvo?

Jožef.

Ah, ti si blagoslov nam privabila,
 Ti si ga vredna, čista blaga žena!
 Jaz uživam v vednem trepetanju ga,
 Ker čutim dolg globoko v svojem srci;
 Mej tem ko tukaj v preobilnej sreči
 Na strani zvesta žena mi stoji,
 Ko milo dete stiskam na srce:
 V nadlogi blodi deklica sirota,
 Trpeti mora, ker sem jaz jo ljubil.
 Prokletev njena ne plaši me več,
 Nje črt je le ljubezen njeno pričal!
 Plaši me blede, milo nje obličje,
 Prikaže često se mi v sanjah.

Ah, Ana, da bi videl jo še enkrat,
 Le enkrat razodel jej svoje čute,
 Kako sem zoper njo pregrešil se;
 Da roko bi solzami jej oblil —
 Ah, Ana, s tem izbrisal bi prokletev,
 In v moje srce bi se vrnol mir.

Ana (naglo).

Moj Jožef! Čuj me! Tam v dolini so
 Ubežni judje, ki gredo na zahod;
 Tam morebiti glas o njej doboš,
 In če jo najdeš, v hišo jo pripelji,
 Naj z nami skupaj vživa božji dar,
 Za drago sestro jo imela bom. —
 A, beračica, ki je k meni prišla,
 Prognancem morebiti je družabna
 In ve, kde najdemo Deborah.

Jožef.

Kaj

Si rekla? Beračica?

Ana.

Hodi z mano!
 Posili sem jo v hiši zadržala;

Bog nam je morebiti pot pokazal,
 Le hodi, vse na dobro se obrne.
 (Za roko ga vede v hišo.)

Osmi prizor.

Deborah stopi izza grmovja.

Kaj to je bilo? Bog, sem prav umela?
 Srcá ledena skorja taje se,
 Živenje staro vre in bije spet;
 O Jožef! (Solze jo oblijo.)

Moj Bog, kaj počenjaš z manoj!
 Ne, jaz ne ljubim, ko sem prej ljubila;
 Povžil je plamen na altarji dar,
 Le do ljudij ljubezni večna iskra
 Mrli še v pepelišči mojih prs,
 Ne, Ana, jaz pri tebi ne ostanem;
 Ne bodem vama mutast oponos,
 Kaliti nečem vama dušnega
 Mirú. Se svojimi od tod otidem,
 Rodú podoba, ki je črt pokopal,
 Kar vé, da morete ljubiti ga.

(Strani se muza.)

Le tiho, da me ne opazi kdo,
 Odprta vrata so.

(Vedno bolj se temni, iz hiže se luč zasveti.)

Nekdo gre! ah,
Njegovo dete! Videti je moram.

(Steče k njemu.)

Ne boj se, dete!

Dete.

Ti si, vboga žena?
Po tebi oče praša.

Deborah.

Večni Bog,
Kako mu je podobno! (Poljubi je.)

Kako ti je

Imé?

Dete.

Deborah!

Deborah.

Res! Deborah, praviš?

(Zjoče se.)

Dete.

Poznaješ ti Deborah, ono ženo,
O ktorej oče vedno govori,
Za katero moram vsak večer moliti?

Deborah

(silno ganena, ljubi dete ter mu molek dá).

Ná, sladko moje dete!

Dete.

Kaj je? Molek?

Deborah

(se obrne k odhodu, a verne se zopet, še enkrat stisne dete na srce, zaduhlim glasom).

Bog, blagoslovi vas!

(Stegne roke proti hiši.)

In tebe, vse — vse!

(Otide skozi vrata.)

Deveti prizor.

Dete. Jožef in Ana njemu naproti.

Dete.

Glej, mama, glej, kaj mi je žena dala!

Ana (ne pogleda).

Kde je?

Dete.

Sedaj je šla. Poglejte oče!

Jožef (vzame molek).

A, molek moj! O Bog, o Bog! Deborah!

Deborah

(se prikaže na brdu za hišo, a Jožef in Ana je revidita).

Ana (priteče).

Deborah?

Jožef.

Bila je in odpustila!

(Poklekne, molek pritisne na ustnice. Ana odvede dete in položi roko Jožefu na ramo. Deborah se skrije za brdom.)

(Zavesa se spusti.)

(Konec narodne igre.)
